

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.022.01.2015
P/15/046

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50
lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/046 – Pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	1. Joanna Bielak, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr 96750 z dnia 26 października 2015 r. 2. Grzegorz Fikus, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 96751 z dnia 26 października 2015 r. 3. Zdzisław Błauciak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 98213 z dnia 18 listopada 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-6)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu (dalej: „MOPS” lub „Ośrodek”), ul. Strzegomska 6, 53-611 Wrocław
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Józefiak-Materna, Dyrektor MOPS (dowód: akta kontroli str. 32)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu w okresie objętym kontrolą² we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie we Wrocławiu (dalej: „ZI” lub „Zespół”) zapewniał osobom doświadczającym przemocy w rodzinie wsparcie specjalistyczne i pomoc w przezwyciężeniu trudnej sytuacji osobistej. MOPS umożliwiał dostęp do specjalistów zajmujących się poradnictwem dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w formach określonych w art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie³ (dalej: „ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”)⁴, przygotowywał i kształcił pracowników w tym zakresie, a poprzez swoje działania podnosił także świadomość mieszkańców Wrocławia w przedmiocie zjawiska przemocy w rodzinie, w tym możliwości skorzystania z pomocy. W badanym okresie Ośrodek rozszerzał ofertę pomocy dla osób dotkniętych tym problemem. We Wrocławiu zapewniano bezpieczne schronienie ofiarom przemocy w rodzinie, w tym od października 2013 r. w Ośrodku Interwencji Kryzysowej (dalej: „OIK” lub „OIK-NCWS”) przy Nadodrzańskim Centrum Wsparcia (dalej: „NCWS”) funkcjonującym w ramach struktur MOPS. Powołane przez ZI Grupy Robocze (dalej: „GR” lub „Grupy”) skutecznie prowadziły procedury „Niebieskiej Karty” (dalej: NK). Spośród 30 zbadanych spraw z lat 2012-2015, nie nastąpiło ponowne wszczęcie procedury w wyniku powrotu do zachowań przemocowych. Działania określone w ramach prowadzenia procedury w indywidualnych planach pomocy odpowiadały potrzebom

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Lata 2012-2015, co czasu zakończenia kontroli.

³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r., Dz. U. z 2015 r., poz. 1390.

⁴ Zapewniono poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne, socjalne, zawodowe i rodzinne.

ofiar i były realizowane. W związku z wykonywaniem zadań w ramach prowadzonych procedur NK, w pracy GR wystąpiły uchybienia formalne, dotyczące zwłoki w organizowaniu pierwszych posiedzeń Grupy⁵, co jednak nie miało wpływu na przebieg i zakończenie procedury.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Tworzenie warunków na rzecz udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, w tym zapewnienie tym osobom poradnictwa, zapewnienie potrzebującym bezpiecznego schronienia, a także ochrona przed dalszym krzywdzeniem

1.1. Pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie

Opis stanu
faktycznego

1. Podstawowe zasady organizacji i funkcjonowania MOPS regulował statut oraz Regulamin Organizacyjny Ośrodka. Statut MOPS wprowadzony został uchwałą Nr LIV/1569/10 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 9 września 2010 r. ze zm.⁶. W dokumencie tym nie zostały bezpośrednio ujęte zadania związane z udzielaniem pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Przedmiot działania MOPS określony został w § 3 Statutu w formie zapisu, iż do zakresu działania Ośrodka należało wykonywanie zadań własnych i zadań zleconych gminie i powiatowi z zakresu administracji rządowej wynikających z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.⁷ (dalej: „ustawa o pomocy społecznej”) oraz zadań wynikających z innych ustaw⁸.

(dowód: akta kontroli str. 7-31)

W obowiązujących w badanym okresie regulaminach organizacyjnych MOPS⁹ określono, że przedmiotem działania Ośrodka było umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia oraz zapobieganie powstawaniu tych sytuacji, a także umacnianie rodziny. Wskazano ponadto, że MOPS realizuje na terenie Wrocławia zadania statutowe w szczególności na podstawie ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw, pośród których nie przywołano wprost ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Dyrektor MOPS wskazała, że Ośrodek realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności o podstawę zawartą w art. 7 pkt 7 ustawy o pomocy społecznej, co znajduje odzwierciedlenie w statucie i regulaminie MOPS. Żaden akt prawny nie narzuca na ośrodki pomocy społecznej obowiązku ujmowania w regulaminach organizacyjnych zagadnień bezpośrednio związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Dyrektor wskazała, że MOPS organizuje zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w ramach istniejących komórek organizacyjnych i realizowanych przez nie, co do zasady, zadań z zakresu pomocy społecznej.

⁵ W odniesieniu do terminów ustalonych w przepisach wewnętrznych ZI.

⁶ Uchwały Rady Miejskiej Wrocławia Nr: VIII/136/11 z dn. 14 kwietnia 2011 r.; XXV/563/12 z dn. 19 kwietnia 2012 r.; LXII/1587/14 z dn. 4 września 2014 r.; LXIV/1652/14 z dn. 16 października 2014 r.; X/184/15 z dn. 21 maja 2015 r.

⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.

⁸ Stosownie do art. 7 pkt 7 ustawy o pomocy społecznej, pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu m.in. przemocy w rodzinie.

⁹ Wprowadzonych przez Dyrektora MOPS i zatwierdzonych przez Prezydenta Wrocławia tj. Regulaminach z dn. 1 grudnia 2011 r.; 1 lutego 2012 r.; 2 stycznia 2013 r.; 2 kwietnia 2013 r.; 20 marca 2015 r.; 1 września 2015 r.

W regulaminach organizacyjnych wskazano, iż do zadań Centrum Pracy Socjalnej i Rodziny¹⁰ (dalej: „CPSR”) należało m.in. zapewnienie obsługi organizacyjno-technicznej ZI¹¹ powołanemu przez Prezydenta Wrocławia (dalej: „Prezydent”) oraz koordynowanie spraw związanych z udziałem MOPS w pracach Zespołu. Ponadto w schemacie organizacyjnym MOPS, stanowiącym załącznik do Regulaminu, ZI został umiejscowiony w pionie podległym Zastępcy Dyrektora ds. Pomocy Społecznej. W Regulaminach nie zostały ujęte inne zapisy dotyczące funkcjonowania ZI. Zasady organizacji i funkcjonowania Zespołu oraz Grup określone zostały w zarządzeniach Prezydenta oraz uchwałach ZI, co opisano w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli str. 7-31, 557-559)

Rada Miejska Wrocławia uchwałą Nr LVI/3258/06 z dnia 6 lipca 2006 r. przyjęła *Strategię rozwiązywania problemów społecznych we Wrocławiu na lata 2006-2016* (dalej: „Strategia”). Projekt Strategii został opracowany przez MOPS przy udziale m.in. pracowników Urzędu Miejskiego Wrocławia i przedstawicieli Rady Miasta.

W dokumencie tym określono ogólne cele rozwoju uwzględniające m.in. umocnienie oraz wspieranie rodziny i jej funkcji, kierunki rozwiązań problemów demograficznych, ograniczenie bezrobocia, wzmacnianie podstaw funkcjonowania i rozwoju newralgicznych społecznie grup¹². W Strategii nie wskazano bezpośrednio zagrożeń wynikających ze zjawiska przemocy w rodzinie, zwrócono jednak uwagę m.in. na problem bezrobocia przekładającego się na sytuację rodzin i ich kondycję psychiczną sprzyjającą narastaniu patologii i przestępczości¹³. Strategia do dnia zakończenia kontroli nie była aktualizowana. Ośrodek nie sporządzał wyodrębnionej sprawozdawczości z realizacji tej Strategii. Jak wskazała Dyktor MOPS Ośrodek zgodnie z art. 110 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej koordynował jej wykonanie, a informacje o realizowanych działaniach zgodnych z kierunkami zawartymi w Strategii przedkładał Radzie Miasta w ramach rocznych sprawozdań z pracy Ośrodka.

(dowód: akta kontroli str. 55-112, 283, 286, 291-293, 300-339, 340-383, 384-440)

Rada Miejska Wrocławia uchwałą Nr XLVIII/1171/13 z dnia 19 września 2013 r. przyjęła *Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2013-2018* (dalej: „MPPPR” lub „Program”)¹⁴ stanowiący załącznik do tej uchwały. W treści Programu zawarto diagnozę problemu przemocy w rodzinie w oparciu o opracowaną w 2010 r. „Wrocławską diagnozę społeczną”, w ramach której przeprowadzono badania na terenie Wrocławia dotyczące różnych sfer życia społeczeństwa, w tym przemocy w rodzinie. Badania te wykazały, że około 0,5 % rodzin było objętych instytucjonalnym nadzorem ze względu na przemoc w rodzinie, a rodziny borykające się z problemem przemocy liczyły ok. 5-7 tys. osób. Przedstawiona w Programie diagnoza oparta została ponadto o raport z badań na temat rozpowszechnienia picia napojów alkoholowych oraz używania narkotyków wśród mieszkańców Wrocławia wykonany w 2011 r.¹⁵, który obejmował m.in. badania dotyczące postaw i opinii wobec przemocy w rodzinie. Zapisy raportu wskazywały m.in., że (na podstawie przeprowadzonych badań) 18% osób ankietowanych potwierdziło istnienie problemu przemocy fizycznej

¹⁰ Komórka organizacyjna MOPS bezpośrednio podlega Zastępcy Dyrektora ds. Pomocy Społecznej.

¹¹ Co było zgodne z art. 9a ust. 9 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

¹² W tym dzieci i młodzieży zagrożonych patologią, osób niepełnosprawnych, osób starszych, bezrobotnych i bezdomnych.

¹³ W Strategii nie zawarto ram finansowych oraz harmonogramu wykonania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz podmiotów bezpośrednio odpowiedzialnych za ten obszar problemowy.

¹⁴ Z informacji Prezydenta Wrocławia wynika, iż Program wprowadzony został w 2013 r., natomiast wcześniej nie było takiego Programu, a zadania w tym zakresie były realizowane na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

¹⁵ Przez General Projekt Sp. z o.o. na zlecenie Gminy Wrocław. Tytuł: „Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych oraz używania narkotyków wśród dorosłych mieszkańców Wrocławia – Raport z badań”

oraz psychicznej w rodzinie w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających jego sporządzenie. Niecałe 2% ankietowanych wskazało, iż przemoc fizyczna zdarzała się często, natomiast 17% stwierdziło, że należała do rzadkości. Zdecydowana większość respondentów (tj. ponad 80%) zaprzeczyło istnieniu tych problemów. Diagnoza przedstawiona w Programie wskazywała ponadto na wzrost istnienia zjawiska przemocy w rodzinie w porównaniu z badaniami przeprowadzonymi w latach wcześniejszych.

Dodatkowo w 2014 r., w ramach współpracy naukowej realizowanej przez Gminę Wrocław i Uniwersytet Wrocławski, opracowano „Wrocławską Diagnozę Społeczną 2014 – Raport z badań socjologicznych nad mieszkańcami miasta”¹⁶. Celem badania w ramach tego projektu było dokonanie wielowymiarowej oceny kondycji zbiorowości jaką tworzyli mieszkańcy Wrocławia w zakresie m.in.: sfery życia prywatnego oraz problemów społecznych rodzin i kondycji gospodarstw domowych uczestników badań. W zakresie dotyczącym przemocy w rodzinie z dokumentu tego wynikało, że na podstawie przeprowadzonych badań¹⁷ przemoc domowa występowała w przypadku 1,3% badanych rodzin.

(dowód: akta kontroli str. 113-135, 136-159, 160, 283, 285, 459)

Celem głównym MPPPR było ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie we Wrocławiu poprzez realizację czterech celów szczegółowych. W zakresie określenia trybu i metod identyfikacji rodzin szczególnie zagrożonych przemocą w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki jako formy działań zapobiegających zjawisku przemocy w rodzinie oraz działań zaplanowanych w celu tworzenia nowych jednostek w ramach budowy systemu przeciwdziałania takiej przemocy Program przewidywał m.in. takie zadania jak:

a) W ramach realizacji celu szczegółowego pn. *Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego poprzez inicjowanie i podejmowanie działań profilaktycznych i diagnostycznych*: [1] Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii społecznej pn. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie; [2] Wdrażanie programów profilaktycznych i wzmacnianie bezpieczeństwa w środowiskach lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży; [3] Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją swoją oraz rówieśników; [4] Poradnictwo indywidualne i grupowe w zakresie radzenia sobie ze stresem, agresją, konfliktem; [5] Promowanie pozytywnych postaw wzmacniających rolę rodziny poprzez działania edukacyjne; [6] Współpraca z mediami oraz promowanie w mediach zadań realizowanych w ramach programu przeciwdziałania przemocy; [7] Przeprowadzenie badań dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie; [8] Przeprowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców dzieci w wieku niemowlęcym, przedszkolnym i szkolnym; [9] Opracowanie i wydanie materiałów edukacyjnych dla rodziców promujące wychowanie bez przemocy; [10] Prowadzenie poradnictwa i terapii dla rodziców mających trudności wychowaniem dzieci.

Zakładane rezultaty obejmowały zmianę postaw i zachowań społecznych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz zwiększenie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców.

Wskaźnikami realizacji (bez wskazania wartości docelowych) były: [1] raport z badań; [2] liczba przeprowadzonych kampanii; [3] liczba zrealizowanych programów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży, dorosłych; [4] liczba uczestników

¹⁶ Projekt badawczy sfinansowany ze środków budżetowych Urzędu Miasta Wrocławia, dokument sporządzono w sierpniu 2014 r.

¹⁷ Wywiad kwestionariuszowy przeprowadzany przez ankierów ze wspomaganie komputerowym.

zrealizowanych programów; [5] liczba zrealizowanych programów medialnych promujących przeciwdziałanie przemocy; [6] wyniki badań ankietowych dotyczących postaw społecznych wobec problemu przemocy.

Jako realizatorów celu wskazano: Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Urzędzie Miasta Wrocławia (dalej: „UMW”) we współpracy z MOPS oraz organizacje pozarządowe.

b) W ramach realizacji celu szczegółowego pn. *Poprawa jakości działań profilaktycznych i terapeutycznych specjalistów zajmujących się pomocą rodzinie doświadczającej przemocy*: [1] Podnoszenie kompetencji osób zajmujących się pomocą rodzinom doświadczającym przemocy; [2] Opracowanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem procedury NK oraz zmian wynikających z nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; [3] Przeprowadzanie szkoleń, seminariów, konferencji dla profesjonalistów zajmujących się działaniami profilaktycznymi, skierowanymi do dzieci i młodzieży.

Zakładane rezultaty obejmowały zwiększenie wiedzy i umiejętności pracowników instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, w tym przedstawicieli ZI i GR oraz poprawę współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami uczestniczącymi w realizacji Programu.

Wskaźnikami realizacji (bez wskazania wartości docelowych) były: [1] liczba zrealizowanych szkoleń dla profesjonalistów; [2] liczba uczestników szkoleń; [3] ankiety ewaluacyjne; [3] odsetek osób objętych procedurą NK wskazujących na poprawę jakości działania służb.

Jako realizatorów celu wskazano: Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UMW, organizacje pozarządowe oraz MOPS.

c) W ramach realizacji celu szczegółowego pn. *Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy dostępu do różnych form pomocy i wsparcia*: [1] Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; [2] Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz ośrodka interwencji kryzysowej; [3] Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy dostępu do bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, interwencji kryzysowej i wsparcia; [4] Zapewnienie dostępu do bezpłatnego badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie; [5] Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie pomocy w uzyskaniu mieszkania w sytuacji braku tytułu prawnego do lokalu zajmowanego przez sprawcę przemocy; [6] Udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie.

Zakładane rezultaty obejmowały zwiększenie wiedzy ofiar przemocy o istniejących formach pomocy, zwiększenie zaufania tych ofiar do instytucji i organizacji oferujących pomoc ofiarom przemocy oraz zapewnienie im schronienia.

Wskaźnikami realizacji (bez wskazania wartości docelowych) były: [1] liczba osób uczestniczących w terapii, korzystających z poradnictwa psychologicznego, prawnego, interwencji kryzysowej, pomocy medycznej, w związku z przemocą w rodzinie; [2] liczba osób objętych procedurą NK.

Jako realizatorów celu wskazano: ZI, organizacje pozarządowe, służbę zdrowia, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UMW, Wydział Edukacji UMW, Policję,

MOPS, Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (dalej: „KRPA”), Wydział Lokali Mieszkalnych UMW.

d) W ramach realizacji celu szczegółowego pn. *Poprawa jakości działań interwencyjnych i korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie*: [1] Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie; [2] Wykonywanie przez sprawców przemocy w rodzinie prac społecznie użytecznych przy jednoczesnym uczestnictwie w programach korekcyjno-edukacyjnych; [3] Udzielanie konsultacji psychologicznych, psychiatrycznych i seksuologicznych; [4] Kierowanie do placówek leczenia odwykowego i na terapie odwykowe; [5] Prowadzenie terapii mającej na celu powstrzymanie zachowań agresywnych.

Zakładane rezultaty obejmowały wzmocnienie motywacji i uczestnictwa sprawców przemocy w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych, zwiększenie kontroli zachowań przemocowych przez sprawców przemocy w rodzinie, zmniejszenie liczby sprawców przemocy akceptujących jej stosowanie w rodzinie, wzrost świadomości konsekwencji stosowania przemocy i przyjęcia odpowiedzialności za swoje czyny wśród sprawców oraz zwiększenie różnorodności oferty dla sprawców przemocy, u których nie występuje problem uzależnienia.

Wskaźnikami realizacji (bez wskazania wartości docelowych) były: [1] liczba zrealizowanych programów edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc; [2] liczba uczestników zrealizowanych programów; [3] liczba osób stosujących przemoc, które zostały zgłoszone do KRPA; [4] liczba osób stosujących przemoc objętych działaniami służb w ramach procedury NK.

Jako realizatorów celu wskazano: Wrocławskie Centrum Zdrowia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (dalej: „WCZ SP ZOZ”), Miasto Wrocław, ZI, organizacje pozarządowe, służbę zdrowia, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UMW, Wydział Edukacji UMW, Policję, MOPS, KRPA i Centrum Integracji Społecznej.

Program wskazywał ponadto, że zadania w nim określone nie stanowią katalogu zamkniętego i w przypadku zaistnienia okoliczności uzasadniających podjęcie innych zadań ich katalog może zostać rozszerzony.

W ramach realizacji Programu rekomendowano udział i współdziałanie następujących podmiotów, jako włączonych do systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie: [1] Miasto Wrocław, [2] Gmina KRPA we Wrocławiu, [3] ZI, [4] Policja, sądy i prokuratura, [5] MOPS oraz ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej, [6] placówki oświatowe i wychowawcze, [7] placówki służby zdrowia, [8] organizacje pozarządowe, [9] kościoły i związki wyznaniowe, [10] społeczności lokalne, środowiska i osoby fizyczne, [11] media.

Program nie określał szczegółowego harmonogramu jego realizacji. W treści dokumentu wskazano jednakże, że obowiązuje on w latach 2013-2018 oraz, iż badania ewaluacyjne ukazujące skuteczność, użyteczność i trwałość osiągniętego wpływu oraz rezultatów i wyników zostaną przeprowadzone na koniec 2014 i 2016 r. oraz po zakończeniu Programu. Monitoring Programu, zgodnie z zapisami, realizowany miał być przez wszystkie instytucje i organizacje uczestniczące w jego realizacji.

Program wskazywał, iż jego finansowanie odbywać się będzie ze środków budżetu Miasta, w ramach realizacji bieżących zadań poszczególnych komórek organizacyjnych UMW i miejskich jednostek budżetowych zaplanowanych na dany rok. Ponadto założono finansowanie realizacji Programu z dotacji uzyskanych

z budżetu państwa i państwowych funduszy celowych, środków pozabudżetowych pozyskanych jako dotacje i granty na realizację projektów finansowanych z funduszy europejskich oraz w ramach własnych środków posiadanych przez organizacje pozarządowe realizujące zadania Programu i innych.

(dowód: akta kontroli str. 113-135)

Sprawozdanie z realizacji Programu¹⁸ za okres od 19 września 2013 r.¹⁹ do 31 grudnia 2014 r.²⁰ sporządził ZI²¹ (w styczniu 2015 r.) na podstawie informacji o działaniach podejmowanych przez instytucje i organizacje uczestniczące w jego realizacji. Sprawozdanie to zostało przedstawione na posiedzeniu członków ZI w dniu 2 lutego 2015 r., w którym uczestniczył dodatkowo Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych UMW.

W sprawozdaniu wykazano, że pierwszym pełnym rokiem funkcjonowania Programu był 2014. W ramach celu: *Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz poprawa stanu bezpieczeństwa życia codziennego poprzez inicjowanie i podejmowanie działań profilaktycznych i diagnostycznych*, MOPS w 2014 roku przeprowadził seminarium na temat interdyscyplinarności w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i procedury NK. W seminarium brali udział przedstawiciele Policji, Straży Miejskiej, MOPS, służby zdrowia, oświaty, sądów oraz organizacji pozarządowych. Przedmiotem seminarium była poprawa współpracy interdyscyplinarnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wymiana doświadczeń i planowanie wspólnych działań. Ponadto zorganizował spotkanie edukacyjne z kuratorami społecznymi Sądu Rodzinnego Wrocław Śródmieście na temat procedury NK oraz istoty współpracy interdyscyplinarnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby udziału w GR kuratorów. Spotkanie dotyczyło poprawy współpracy, planowania wspólnie podejmowanych działań, zwiększenia uczestnictwa i aktywności kuratorów w GR oraz poprawy skuteczności podejmowanych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W ramach celu: *Poprawa jakości działań profilaktycznych i terapeutycznych specjalistów zajmujących się pomocą rodzinie doświadczającej przemocy* - członkowie ZI (w tym przedstawiciele MOPS i Policji) przeprowadzili szkolenia „Realizacja procedury Niebieskie Karty w praktyce grup roboczych” – szkolenie dla pracowników socjalnych i policjantów (w 2014 r. przeszkolono 18 grup, 264 osoby)

Przeprowadzono spotkania edukacyjne dotyczące realizacji procedury NK dla przedstawicieli ochrony zdrowia i kuratorów, w których wzięło udział 36 osób. Zadaniem szkoleń było podniesienie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w zakresie umiejętności pracy z osobami doświadczającymi i stosującymi przemoc - w sposób efektywny i zapewniający unikanie konfliktów wewnętrznych oraz zgodny z obowiązującymi przepisami.

Przeprowadzono także badanie²² kompetencji przedstawicieli Policji i pracowników socjalnych w zakresie przeciwdziałania przemocy. Badano znajomość podstawowych pojęć i specyfiki funkcjonowania rodzin z problemem przemocy, a także znajomość przepisów z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz procedury NK. Aby dokonać obiektywnej oceny kompetencji osób badanych, przygotowano zestaw pytań dotyczących zagadnień prawnych i psychologicznych. Do testu przystąpiło 92 przedstawicieli Policji i 172 pracowników socjalnych (łącznie 264 osoby). Analiza wyników wykazała, że większość

¹⁸ Sprawozdanie sporządzono w oparciu o informacje ZI oraz informacje pozyskane m.in. od Policji, kuratorów sądowych, WCZ SP ZOZ, Wydziałów UMW, poradni psychologiczno-pedagogicznych i terapeutycznych, organizacji pozarządowych.

¹⁹ Data wejścia w życie Programu.

²⁰ Koniec pierwszego okresu sprawozdawczego wskazanego w Programie.

²¹ Przewodniczący ZI jest pracownikiem etatowym MOPS.

²² W formie testowej.

pracowników Policji i pomocy społecznej uzyskało pozytywne wyniki dotyczące podstawowej wiedzy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie²³.

W związku z realizacją celu: *Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy dostępu do różnych form pomocy i wsparcia* - pracownicy socjalni Zespołów Terenowej Pracy Socjalnej (dalej: „ZTPS”) obejmowali pracą socjalną rodziny z problemem przemocy. Pomoc i praca socjalna z rodziną realizowana była z wykorzystaniem procedury NK. Ponadto OIK działający w NCWS przy ul. Rydygiera we Wrocławiu²⁴ udzielał pomocy osobom, które znalazły się w sytuacji kryzysowej wynikającej m.in. z przemocy. Z rodzinami tymi prowadzona była systematyczna i specjalistyczna praca, która obejmowała konsultacje interwencyjne, wsparcie specjalistyczne, wsparcie socjalne, prawne, a także zapewnienie schronienia osobom potrzebującym co opisano w dalszej części wystąpienia.

W ramach realizacji ww. celu MOPS przygotował materiały informacyjno-edukacyjne, tj.: ulotkę informacyjną dla instytucji specjalistycznych z informacją o możliwości zgłoszenia przypadków wystąpienia przemocy w rodzinie, ulotkę informacyjno-edukacyjną dla osób pokrzywdzonych przemocą, ulotkę informacyjną o ofercie OIK-NCWS. Na stronie internetowej MOPS²⁵ zamieszczono informacje o ZI, zasadach kierowania spraw do Zespołu, miejscach pomocy dla mieszkańców Miasta dotkniętych przemocą w rodzinie.

W okresie sprawozdawczym MOPS nie realizował zadań określonych w celu: *Poprawa jakości działań interwencyjnych i korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie*. Zadania w zakresie prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie wykonywały we Wrocławiu inne wskazane w Programie podmioty. Ponadto, jak wskazała Dyrektor MOPS, w zakresie innych oddziaływań terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie (wychodząc naprzeciw założeniom Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020) Ośrodek aktualnie przygotowuje grupę pracowników socjalnych – liderów GR do prowadzenia pogłębionej pracy z osobami stosującymi przemoc, o czym wzmiankowano także w dalszej części wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli str. 113-135, 161-184, 185-186, 284, 286-289, 648, 695)

Treść sprawozdania stanowiła ewaluację Programu w powiązaniu ze wskaźnikami stopnia osiągnięcia założonych celów oraz informacjami na temat podjętych działań przez jednostki i organizacje biorące udział w jego realizacji. W podsumowaniu, w ramach rekomendacji, wskazano na konieczność systematycznej kontynuacji głównych kierunków dalszych działań, w tym w szczególności na: **[1]** poszerzanie wiedzy profesjonalistów poprzez specjalistyczne szkolenie kadr instytucji mających kontakt z ofiarami, świadkami lub sprawcami przemocy w rodzinie; **[2]** działania zmierzające do zabezpieczania stałego, systematycznego wsparcia dla osób doświadczających przemocy przy jednoczesnym zabezpieczaniu oddziaływań kierowanych do sprawców przemocy; **[3]** rozwijanie dodatkowych form wsparcia kierowanych do całej rodziny, jako kolejny krok w zmianie funkcjonowania rodziny, zmianie postaw partnerów wobec siebie i wobec dzieci; **[4]** promocję działań zapobiegających przemocy w rodzinie oraz sposobów rozwiązywania konfliktów bez przemocy, poprzez edukację i informacje skierowane do społeczeństwa.

²³ W zakresie wiedzy prawnej, przedstawiciele obu służb uzyskali porównywalne wyniki. 70% osób uzyskało maksymalne wyniki w zakresie wiedzy prawnej, natomiast w zakresie wiedzy psychologicznej wyczerpującej odpowiedzi udzieliło 76%. Testy wykazały, że kompetencje przedstawicieli Policji i pomocy społecznej w obszarze wiedzy dotyczącej przeciwdziałania przemocy w rodzinie były na porównywalnym poziomie.

²⁴ Działający w ramach struktury organizacyjnej MOPS od początku 2013 r.

²⁵ <http://www.mops.wroclaw.pl/> (zakładka: *Formy pomocy, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie*).

W sprawozdaniu nie wskazywano na konieczność podejmowania działań naprawczych w związku z dotychczasową realizacją Programu.

(dowód: akta kontroli str. 161-184)

W badanym okresie Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu przeprowadził w MOPS dwie kontrole doraźne²⁶, związane z działalnością ZI i prowadzeniem procedury NK. Kontrole zainicjowano na skutek skarg złożonych przez osoby objęte ww. procedurą jako potencjalni sprawcy przemocy w rodzinie. W ich wyniku nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń pokontrolnych²⁷. W badanych latach nie przeprowadzano innych kontroli w przedmiocie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

(dowód: akta kontroli str. 187-191)

2. W latach 2012-2015 MOPS nie składał do Gminy Wrocław zapotrzebowań finansowych na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W projektach planów finansowych nie uwzględniano rozdziału 85205 – *Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, a plany finansowe MOPS na lata 2012-2015 nie przewidywały środków finansowych na te zadania. W związku z tym nie otrzymywano na ten cel wydzielonych środków finansowych. Dyrektor MOPS wskazała, że zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy Ośrodek realizuje w ramach różnych działań z ustawy *o pomocy społecznej* i innych ustaw i w związku z taką wielozadaniowością w tym przedmiocie oraz ze względu na sposób organizacji zadań na rzecz osób, które znalazły się w sytuacjach kryzysowych dokumenty będące podstawą ewidencji księgowej MOPS nie wyodrębniają realizacji zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ramach obsługi organizacyjno-technicznej ZI MOPS udostępnia jedno pomieszczenie na potrzeby pracy tego Zespołu, przy czym w pomieszczeniu tym prowadzona jest również praca na rzecz Ośrodka. Jednocześnie dwóch pracowników CPSR, zgodnie z ich zakresami czynności i odpowiedzialności służbowej wykonuje zadania zarówno na rzecz Ośrodka, jak i obsługi administracyjnej ZI (zadania te przeplatają się). Tym samym – w ocenie Dyrektora MOPS - wyodrębnienie rzeczywistych wydatków na zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie byłoby trudne do realizacji. W strukturze MOPS nie było wyodrębnionych komórek organizacyjnych, które realizowałyby tylko i wyłącznie zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Według informacji Prezydenta Wrocławia w okresie objętym kontrolą Miasto w ramach wydatków w rozdziale 85205 – *Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie*: [1] zleciło zadanie publiczne polegające na prowadzeniu Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie – Stowarzyszeniu Pomocy „AKSON” we Wrocławiu²⁸ na podstawie zawartych umów²⁹. Zadanie to finansowane było ze środków budżetu państwa w 2012 r. w kwocie 344 tys. zł³⁰, w 2013 r. – 309,5 tys. zł., w 2014 r. – 304,2 tys. zł oraz w I półroczu 2015 r. – 178 tys. zł; [2] sfinansowało realizację przez WCZ SP ZOZ działań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy³¹ w ramach dotacji celowej z budżetu państwa w 2012 r. w kwocie 30 tys. zł, w 2013 r. – 30 tys. zł, w 2014 r. – 26 tys. zł³².

²⁶ Przeprowadzone przez kontrolerów z Wydziału Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu w dniach 7 października 2014 r. i 25 listopada 2014 r.

²⁷ Oceny pozytywne.

²⁸ Organizacja pozarządowa.

²⁹ Nr D/MOPS/977/1/2011-2013, zawarta na okres od 1 stycznia 2011 r. do 30 czerwca 2013 r. oraz Nr D/MOPS/1310/1/2013-2016, zawarta na okres od 1 lipca 2013 r. do 31 grudnia 2016 r.

³⁰ W 2012 r. nie wprowadzono MPPPR, zadanie było realizowane na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

³¹ Realizacja: WCZ SP ZOZ.

³² W 2015 r. zaplanowano na ten cel 19,9 tys. zł, jednakże do 30 czerwca 2015 r. wg informacji Prezydenta nie wykonano wydatków w tym zakresie.

Ponadto, jak wynika z informacji Prezydenta Wrocławia, wydatki na zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie we Wrocławiu finansowane były w ramach rozdziału 85154 – *Przeciwdziałanie alkoholizmowi* w 2012 r. w kwocie 1.125,3 tys. zł³³, w 2013 r. – 1.073,2 tys. zł³⁴, w 2014 r. – 999,2 tys. zł³⁵ oraz w I półroczu 2015 r. – 839,6 tys. zł³⁶

Zdaniem Dyrektora MOPS środki przeznaczone przez Miasto w zakresie zadań związanych z realizacją przeciwdziałania przemocy w rodzinie są wystarczające. Z anonimowych ankiet wypełnionych przez członków ZI wynika jednak, że spośród 13 ankietowanych, ośmiu (61,5%) wskazało m.in. „niewystarczające środki finansowe” jako największy problem (trudność) w zapewnieniu skutecznej pomocy osobom doświadczającym przemocy.

(dowód: akta kontroli str. 192-215, 216-241, 242-265, 266-282, 441, 442, 443-444, 445-450, 452, 459-462, 497-511, 512-527, 528-542, 543-556, 632, 636, 960-1002)

3. MOPS w zakresie wzmocnienia opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców (w tym również w rodzinach zagrożonych przemocą) prowadził działania profilaktyczne m.in. przez konsultantów psychologów i pedagogów w formie: [1] poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego w ramach dyżurów prowadzonych w różnych punktach Miasta³⁷; [2] wizyt m.in. w środowiskach zagrożonych przemocą; [3] dyżurów interwencyjnych oraz poradnictwa w formie telefonicznej; [4] działań informacyjnych i profilaktycznych; [5] organizacji warsztatów dla mieszkańców Wrocławia, w szczególności rodzin, których tematyka dotyczyła obszarów: komunikacji bez przemocy, relacji interpersonalnych, stawiania granic, samorozwoju rodzicielskiego.

W latach objętych kontrolą Ośrodek opracował i prowadził 11 warsztatów edukacyjno-profilaktycznych, których celem było wzmocnienie opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców (w tym osób z rodzin zagrożonych przemocą), w tym: w 2012 r. jedno warsztat³⁸, w 2013 r. trzy warsztaty³⁹, pięć warsztatów w 2014 r.⁴⁰ oraz dwa w 2015 r.⁴¹. Celem prowadzonych warsztatów było m.in.: zdobycie wiedzy na temat rozwoju psychicznego dzieci, zdobycie przez rodziców umiejętności reagowania na zachowania agresywne dziecka oraz stawiania tzw. „granic” dziecku, poszerzenie wiedzy rodziców na temat komunikacji w rodzinie oraz wpływu sytuacji rodzinnej na rozwój dziecka (uzależnienia, konflikty, relacje między małżonkami), nabycie i utrwalenie prawidłowych metod wychowawczych, poznanie sposobów radzenia sobie rodziców z trudnymi zachowaniami i emocjami dorastających dzieci, uświadomienie znaczenia roli rodzica w wychowaniu dziecka, zdobywanie wiedzy na temat metody porozumiewania się bez przemocy, umiejętności radzenia sobie z własnymi emocjami, poznanie metod wyciągania konsekwencji wobec dzieci.

Na zakończenie warsztatów prowadzący (pod nadzorem bezpośredniego przełożonego) dokonywali ich oceny w oparciu o ankiety ewaluacyjne. Z ocen tych

³³ W tym na działania wobec sprawców przemocy 296,9 tys. zł.

³⁴ W tym na działania wobec sprawców przemocy 337,6 tys. zł.

³⁵ W tym na działania wobec sprawców przemocy 358,7 tys. zł.

³⁶ W tym na działania wobec sprawców przemocy 246,4 tys. zł.

³⁷ W siedzibach Zespołów Terenowej Pracy Socjalnej (ZTPS).

³⁸ „Akademia rodzica” – siedem osób.

³⁹ 1) „Świadomy rodzic – dobry rodzic” – 18 osób; 2) „Zacznij od siebie” (dla rodziców dzieci młodszych, do 10 roku życia) – 14 osób; 3) „My rodzice nastoletnich dzieci” – 11 osób.

⁴⁰ 1) „A ja rosnę i rosnę” – pięć osób; 2) „My rodzice nastoletnich dzieci” – siedem osób; 3) „Mów tak, żeby dziecko cię usłyszało – metoda porozumienia bez przemocy” – 19 osób; 4) „Szczęśliwy rodzic to szczęśliwe dziecko” – osiem osób; 5) „Warsztaty edukacyjne dla rodziców z psychologii rozwojowej dzieci od pierwszego do 12 roku życia” – sześć osób.

⁴¹ 1) „Mów tak, żeby dziecko cię usłyszało – metoda porozumienia bez przemocy” – 15 osób; 2) „Gdzie leżą granice: kiedy i jak je stawiać” – 17 osób.

oraz z informacji zwrotnych uczestników zajęć wynikało, że założone cele zostały osiągnięte.

(dowód: akta kontroli str. 644-645, 652-663, 654-657)

MOPS nie prowadził innych (odrębnych) programów edukacyjno-profilaktycznych, których celem było wzmocnienie opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 645, 657)

Dyrektor Ośrodka, wskazała, że pracownicy socjalni⁴², w ramach świadczonej pracy, podejmują działania mające na celu zapobieganie zjawisku krzywdzenia dzieci, w szczególności obejmujące monitoring rodzin zagrożonych przemocą w ramach pracy socjalnej, kierowanie zawiadomień o niepokojących sytuacjach m.in. do sądu rodzinnego, szkół, Policji, prokuratury oraz wnioskowanie o przyznanie asystenta rodziny i uruchamianie procedury NK (angażując inne służby w rozwiązanie problemów).

(dowód: akta kontroli str. 644-645, 653, 660)

W dniu 8 października 2012 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej oraz Rzecznik Praw Dziecka⁴³ wystąpili ze wspólnym apelem o wzmoczenie działań mających na celu monitorowanie losów dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie oraz o podejmowanie odważnych i skutecznych przedsięwzięć, które zapewnią ochronę dzieci przed krzywdzeniem ze strony najbliższych. Dyrektor MOPS odnosząc się do treści apelu wskazała, że pracownicy MOPS, w tym również asystenci rodziny zgodnie z ustawą o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* i powyższym apelem każdorazowo i niezwłocznie reagują w sytuacji podejrzenia lub stwierdzenia przemocy w rodzinie. Asystent rodziny w sytuacji podejrzenia przemocy w rodzinie podejmuje działania interwencyjne (Policja, pogotowie), które są uzależnione od sytuacji rodziny. Asystent powiadamia o sytuacji przemocy pracownika socjalnego oraz kuratora zawodowego rodziny. W takiej sytuacji jest powiadamiany ZI i zostaje wszczęta procedura NK. W sytuacji zagrożenia zdrowia i życia dzieci, o sytuacji małoletnich jest również powiadamiany Sąd Rodzinny celem podjęcia odpowiednich decyzji względem dzieci i rodziny. Asystent rodziny, jako osoba, która pracuje na rzecz całej rodziny, spotyka się również z dziećmi. W takiej sytuacji zwraca szczególną uwagę na sytuację i funkcjonowanie małoletnich dzieci zarówno w żłobku, przedszkolu, szkole, świetlicy, na placu zabaw czy w domu. Asystent pracując z rodziną spędza czas z dziećmi również na wspólnej zabawie, tym samym modelując rodzicom właściwe zachowania i organizowanie czasu dzieciom. Daje to możliwość rozmowy z dziećmi i reagowania w niepokojących sytuacjach. Według Dyrektora MOPS, sposób organizacji pracy w ramach ZI i GR w oparciu o praktykę przeciwdziałania przemocy – jest postępowaniem wystarczająco zabezpieczającym dzieci w rodzinach dotkniętych przemocą. Praca na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom zakłada przede wszystkim pozyskanie do współdziałania rodzica, który nie krzywdzi, ponieważ to przede wszystkim ten rodzic jest w stanie na bieżąco reagować na sygnały zagrożenia i jako jedyny ma możliwość aktywnego podjęcia działań w kierunku ochrony dziecka. Wskazała ponadto, że podczas wszelkich spotkań edukacyjnych i konsultacji przedstawiciele ZI zwracają uwagę na konieczność uruchomienia szczególnej wrażliwości w sytuacji pracy z rodziną, w której są dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 645, 653-654, 659-660)

Ochronie dziecka przed przemocą oraz kształtowaniu prawidłowych relacji w rodzinie służyły także warsztaty realizowane przez MOPS (opisane wyżej) oraz

⁴² Ustawowo powołani do wspierania osób w procesie przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych.

⁴³ Pisma znak: DPS-XXII-074-6672-6-MB/12; GAB/500/1/2012/BS

działalność Pracowni Rodzinnych (opisanych w pkt 4 niniejszego wystąpienia). Dodatkowo w wyniku badania 10 losowo wybranych procedur NK realizowanych w związku z wystąpieniem przemocy wobec dzieci ustalono, że w ramach ZI i GR podejmowano następujące działania: [1] we wszystkich przypadkach zapewniono monitoring środowiskowy sprawowany przez pracownika socjalnego oraz dzielnicowego⁴⁴; [2] w pięciu przypadkach, gdy procedura nie była wszczęta przez Policję, powiadomiono ją o zidentyfikowanej sytuacji⁴⁵; [3] w dziewięciu przypadkach skierowano sprawy do Sądu Rodzinnego⁴⁶; [4] w ośmiu przypadkach dziecko zostało objęte pomocą psychologiczno-pedagogiczną; [5] w sześciu przypadkach zapewniono nadzór pedagoga szkolnego; [6] w jednym przypadku opiekę psychiatryczną; [7] w jednym przypadku pomoc terapeutyczną. We wszystkich badanych przypadkach zakończenie procedury nastąpiło w wyniku ustania przemocy i do czasu zakończenia niniejszej kontroli nie wznawiano procedury NK. Po zakończeniu procedury siedem rodzin pozostawało pod nadzorem kuratora, a trzy rodziny pod opieką asystenta rodziny. Wykazane działania dowodziły o wyczuleniu służb MOPS, ZI i GR na potrzebę ochrony dzieci przed przemocą.

(dowód: akta kontroli str. 560-563)

W latach 2012-2015 MOPS podejmował działania związane z interweniowaniem w sprawach dzieci krzywdzonych przez najbliższych. W okresie tym⁴⁷ przeprowadzono 13 interwencji dotyczących 24 dzieci⁴⁸, w tym siedem interwencji w związku z wystąpieniem bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka⁴⁹, dotyczących 11 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 626-627)

4. W ramach organizowania poradnictwa specjalistycznego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie MOPS zatrudniał psychologów⁵⁰, prawników⁵¹, pracowników socjalnych⁵² oraz specjalistów poradnictwa medycznego⁵³, zawodowego⁵⁴, rodzinnego⁵⁵ oraz innych⁵⁶. Z poradnictwa specjalistycznego skorzystało łącznie w 2012 r. - 372 osoby, w 2013 r. - 526 osób, w 2014 r. - 1078 osób, w I półroczu 2015 r. - 777 osób.

(dowód: akta kontroli str. 645, 662-664, 706-707)

Poradnictwo psychologiczne⁵⁷, prawne, socjalne, zawodowe i rodzinne dostępne było w badanych latach od poniedziałku do piątku⁵⁸ w godzinach od 7:30 do 15:30. Ponadto od lutego 2014 r. psycholog przyjmował także we wtorki i czwartki

⁴⁴ Minimum raz w miesiącu, do zakończenia procedury NK.

⁴⁵ W badanej próbie pięć procedur wszczętych zostało przez Policję, trzy przez MOPS, w jednym przypadku przez placówkę oświatową (szkoła) i w jednym przypadku placówkę ochrony zdrowia (szpital).

⁴⁶ Przy czym w siedmiu Sąd ustanowił kuratora, a w dwóch umorzył postępowanie.

⁴⁷ Wg stanu na dzień 30 listopada 2015 r.

⁴⁸ W 2012 r. - jedna interwencja, odebrano troje dzieci. W 2013 r. - dwie interwencje, odebrano łącznie czworo dzieci. W 2014 r. - sześć interwencji, odebrano łącznie 10 dzieci, w tym ośmiu w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. W 2015 r. - cztery interwencje, odebrano łącznie siedmiu dzieci, w tym troje w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. Dzieci umieszczano w placówkach opiekuńczo wychowawczych (13 dzieci), a ponadto w rodzinie adopcyjnej (dwoje), w zawodowej rodzinie zastępczej (dwoje) i w domach dziecka (pięcioro) oraz pod czasową opiekę dalszej rodziny dzieci (dwoje).

⁴⁹ Art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

⁵⁰ W przeliczeniu na pełny etat: w 2012 r. - 5,0; w 2013 r. - 6,0; w 2014 r. - 6,0 oraz w 2015 r. (stan na 30 listopada) - 7,0.

⁵¹ W przeliczeniu na pełny etat: w 2012 r. - 3,8; w 2013 r. - 4,9; w 2014 r. - 5,9 oraz w 2015 r. (stan na 30 listopada) - 5,6.

⁵² W przeliczeniu na pełny etat: w 2012 r. - 204,8; w 2013 r. - 206,8; w 2014 r. - 207 oraz w 2015 r. (stan na 30 listopada) - 218.

⁵³ W przeliczeniu na pełny etat: w 2012 r. - 0,3; w 2013 r. - 0,3; w 2014 r. - 0,3 oraz w 2015 r. (stan na 30 listopada) - 0,3.

⁵⁴ W przeliczeniu na pełny etat: w 2012 r. - 5,0; w 2013 r. - 5,0; w 2014 r. - 5,0 oraz w 2015 r. (stan na 30 listopada) - 5,0.

⁵⁵ W przeliczeniu na pełny etat: w 2012 r. - 2,5; w 2013 r. - 1,7; w 2014 r. - 1,8 oraz w 2015 r. (stan na 30 listopada) - 2,0.

⁵⁶ W przeliczeniu na pełny etat: w 2012 r. - 12,6; w 2013 r. - 15,2; w 2014 r. - 18,1 oraz w 2015 r. (stan na 30 listopada) - 23,3 (dotyczy m.in. specjalistów ds. uzależnień asystentów rodziny, interwentów OIK, specjalistów pracy zespołowej, socjologa).

⁵⁷ Możliwość skorzystania z natychmiastowej konsultacji psychologicznej w CPSR (funkcjonuje w strukturze MOPS) w ramach dyżuru interwencyjnego przy ul. Podwale 75.

⁵⁸ Porady psychologów i specjalistów z zakresu wsparcia rodzinnego mogły być świadczone również w miejscu zamieszkania klienta.

w godzinach popołudniowych (tj. od 11:00 do 19:00 lub od 12:00 do 20:00)⁵⁹. Konsultacje medyczne realizowane przez lekarzy psychiatrów zgodnie z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez MOPS⁶⁰ świadczone były w wymiarze 464 godzin w 2012 r., 578 godzin w 2013 r., 586 godzin w 2014 r. oraz 578 godzin w 2015 r.⁶¹ Czas oczekiwania potrzebujących na udzielenie pomocy we wszystkich przypadkach nie przekraczał jednego miesiąca⁶².

W związku ze znacznym zapotrzebowaniem ze strony klientów, szczególnie na pomoc prawną, od kwietnia 2015 r. w NCWS⁶³ przez dwa dni w tygodniu (wtorki i czwartki) w godz. od 7:30 do 15:00 osoby dotknięte przemocą⁶⁴ mogą skorzystać z porad prawników MOPS, w szczególności w zakresie zagadnień związanych ze zjawiskiem przemocy i jej przeciwdziałaniu. Z porad tych (wg stanu na dzień 30 listopada 2015 r.) skorzystało 57 osób. Jak wskazała Dyrektor MOPS, prawnicy w NCWS zapoznają potrzebujących z obowiązującymi regulacjami prawnymi, udzielają ustnych wskazówek jak postępować w danym przypadku, jak również pomagają sporządzać pisma w konkretnych sprawach.

Pomimo powyższego, z anonimowych ankiet wypełnionych przez członków ZI wynikało, że spośród 13 ankietowanych, pięciu (38,5%) wskazało m.in. „brak lub niewystarczający dostęp do pomocy specjalistycznej”⁶⁵ jako problem (trudność) w zapewnieniu skutecznej pomocy osobom doświadczającym przemocy.

(dowód: akta kontroli str. 645, 662-664, 664-671, 960-1002)

W strukturze MOPS nie funkcjonował wyodrębniony punkt konsultacyjny dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w ścisłym znaczeniu. Dyrektor MOPS wskazała, że z uwagi na fakt, iż Wrocław jest obszarowo rozległym miastem⁶⁶ w celu realizacji zadań ustawowych w ramach Ośrodka zostały wydzielone Zespoły Terenowej Pracy Socjalnej (ZTPS, łącznie 10), w których liderzy GR w ramach wykonywanych zadań na bieżąco udzielali informacji, konsultacji i wsparcia osobom doświadczającym przemocy, a także jej sprawcom⁶⁷.

(dowód: akta kontroli str. 645, 671-673, 958-959)

W MOPS telefon zaufania⁶⁸ funkcjonował od dnia 12 grudnia 2014 r. W ramach telefonu świadczone doraźną pomoc osobom, które doświadczały problemów natury materialnej, psychologicznej, społecznej lecz z różnych powodów nie mogły się z nimi podzielić z bliskimi lub przedstawicielami instytucji publicznych. Dyżurni telefonu świadczyli pomoc poprzez rozmowę z osobami, które potrzebowały oparcia w sytuacjach kryzysowych, przekazywali informacje o istniejących możliwościach wyjścia z tych sytuacji, kierowali do odpowiednich służb i instytucji, powiadamiając je także w przypadkach zagrażających życiu lub zdrowiu rozmówcy. Telefon czynny był przez całą dobę.

W okresie funkcjonowania telefonu w 2014 r. otrzymano 10 zgłoszeń dotyczących problematyki przemocy, a w roku 2015⁶⁹ otrzymano 97 takich zgłoszeń. Zgłoszenia

⁵⁹ Punktem przyjęć był OIK-NCWS.

⁶⁰ W godzinach od 7:30 do 20:00. W razie potrzeby także w miejscu zamieszkania klienta.

⁶¹ Przewidziane do realizacji na cały 2015 r.

⁶² W przypadku poradnictwa socjalnego do 14 dni, a w przypadkach nagłych do dwóch dni. Dodatkowo każdy mieszkaniec Wrocławia mógł skorzystać z natychmiastowej konsultacji psychologicznej w siedzibie CPRS, w ramach dyżuru interwencyjnego świadczonego od poniedziałku do piątku w godz. 7:30-15:30.

⁶³ Funkcjonuje w ramach struktury organizacyjnej MOPS.

⁶⁴ W tym przebywające w OIK-NCWS.

⁶⁵ Prawnik, psycholog, lekarz, specjalista ds. uzależnień, specjalista do pracy z dziećmi, praca z osobami doświadczającymi przemocy seksualnej itp..

⁶⁶ Pow. 292,9 km².

⁶⁷ Nie było prowadzonej ścisłej ewidencji w tym zakresie (np. ewidencji konsultacji udzielanych na rzecz rodzin doświadczających przemocy przez pracowników socjalnych, którym powierzono rolę liderów GR).

⁶⁸ Tel.: 512 198 939

⁶⁹ Do dnia 30 listopada.

te we wszystkich przypadkach były podstawą interwencji podjętych w ramach działalności pracowników MOPS.

Ponadto od października 2013 r., w ramach działalności OIK-NCWS, świadczone całodobowe konsultacje interwencyjne przez telefon⁷⁰ oraz Internet⁷¹. Z konsultacji interwencyjnych mogły skorzystać osoby, które m.in. doświadczyły przemocy psychicznej, fizycznej, emocjonalnej czy ekonomicznej, znajdują się w sytuacji kryzysowej, miały potrzebę rozmowy i wsparcia w przezwyciężeniu problemów.

W okresie funkcjonowania tej formy pomocy w 2013 r. otrzymano 13 zgłoszeń dotyczących problematyki przemocy⁷², w 2014 r. - 95 zgłoszeń⁷³, a w 2015 r. - 160 zgłoszeń⁷⁴.

Na terenie Wrocławia przed wprowadzeniem ww. form w MOPS funkcjonowały, i nadal funkcjonują telefony zaufania prowadzone przez inne podmioty, m.in. Policję i stowarzyszenia.

(dowód: akta kontroli str. 645, 673-674)

W badanym okresie w szkoleniach, konferencjach lub kursach powiązanych z tematem przemocy uczestniczyło: w 2012 r. – 96, w 2013 r. – 74, w 2014 r. – 79 oraz w 2015 r. – 92 pracowników MOPS podejmujących w środowiskach lokalnych działania na rzecz ograniczenia przemocy w rodzinie. Realizatorami ww. były m.in. takie podmioty jak: WCZ SP ZOZ, Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Instytut Szkoleń i Analiz Gospodarczych, Niebieska Linia, Wrocławska Pracownia Psychoedukacji i Terapii, Ośrodek Psychoterapii Nowa Perspektywa, Fundacja Non Licet, Instytut Rozwoju Służb Socjalnych.

W 2012 r. pracownicy Ośrodka uczestniczyli w ośmiu formach szkoleniowych, których kosztów nie poniósł MOPS oraz w czterech, na które poniesiono wydatki w kwocie 12,7 tys. zł. W 2013 r. uczestniczyli w siedmiu formach szkoleniowych, których kosztów nie ponosił MOPS oraz trzech, na które poniesiono wydatki w łącznej kwocie 14,3 tys. zł. W 2014 r. w dziewięciu formach szkoleniowych, których kosztów nie poniósł MOPS oraz czterech na które poniesiono wydatki w łącznej kwocie 37,1 tys. zł. Natomiast w 2015 r.⁷⁵ w 14 formach szkoleniowych, których kosztów nie poniósł MOPS oraz w czterech, na które poniesiono wydatki w kwocie 36 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 564-598, 599-604)

Pracownicy Ośrodka nie posiadali specjalistycznych certyfikatów Niebieskiej Linii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Rady ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Przewodnicząca ZI, będąca zarazem pracownikiem etatowym MOPS legitymowała się m.in. dyplomem ukończenia „Specjalistycznego studium przeciwdziałania przemocy w rodzinie”⁷⁶, certyfikatem uczestnictwa w szkoleniu zawodowym „Akty prawne dotyczące uzależnień i przemocy w rodzinie”⁷⁷, dyplomem ukończenia „Studium przeciwdziałania

⁷⁰ Tel.: 71 796 40 85

⁷¹ Nr w komunikatorze internetowym „Gadu-Gadu”: 48973264; e-mail: stop.przemocy@mops.wroclaw.pl

⁷² 11 zgłoszeń zakończyło się interwencją służb MOPS, a dwa zgłoszenia zostały przekazane do realizacji interwencji przez inne służby.

⁷³ 79 zgłoszeń zakończyło się interwencją służb MOPS, a 16 zgłoszeń zostało przekazanych do realizacji interwencji przez inne służby.

⁷⁴ 135 zgłoszeń zakończyło się interwencją służb MOPS, a 25 zgłoszeń zostało przekazanych do realizacji interwencji przez inne służby.

⁷⁵ Wg stanu na dzień 8 grudnia 2015 r.

⁷⁶ Kurs zaawansowany. Studium organizowane przez Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia.

⁷⁷ Organizowanym przez Ośrodek Twórczej Interwencji z Krakowa.

przemocy w rodzinie"⁷⁸, świadectwem ukończenia szkolenia „Budowanie Lokalnego Programu Pomagania Ofiarom Przemocy Domowej"⁷⁹, zaświadczeniem ukończenia szkolenia „Praca z osobą stosującą przemoc w nurcie skoncentrowanym na rozwiązywaniu”⁸⁰, zaświadczeniem o udziale w szkoleniu „Praca grup roboczych, jako metoda pracy ze szczególnie trudnymi przypadkami”⁸¹, zaświadczeniem o ukończeniu kursu „Studium metod pracy z ofiarami przemocy seksualnej, ich rodzinami i opiekunami”⁸², certyfikatem uczestnictwa w szkoleniu „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – rola i zadania samorządów”⁸³ i in. Ponadto inni pracownicy Ośrodka m.in. podejmujący w środowiskach lokalnych działania na rzecz ograniczenia przemocy w rodzinie ukończyli w badanym okresie formy szkoleniowe dotyczące takich tematów jak m.in.: diagnozowanie i motywowanie sprawców przemocy do podjęcia leczenia, praca grup roboczych jako metoda pracy ze szczególnie trudnymi przypadkami⁸⁴, skuteczny zespół interdyscyplinarny w dużym mieście⁸⁵, pomoc dziecku pokrzywdzonemu i jego rodzinie, szkolenie dla liderów grup roboczych, tworzenie strategii pracy z rodziną w ramach pracy ZI i GR⁸⁶, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – procedura NK⁸⁷. Dodatkowo uczestniczyli także w organizowanych cyklicznie (każdego roku badanego okresu) superwizjach (indywidualnych i grupowych⁸⁸).

(dowód: akta kontroli str. 566-598, 599-604, 605-624)

Kwalifikacje osób pracujących z ofiarami przemocy oceniali także w toku kontroli anonimowo ankietowani – ofiary przemocy, wobec których prowadzono procedurę NK. I tak m.in.: w skali 0-5 profesjonalizm ZI oceniono średnio na 4,5 (2 oceny), natomiast skuteczność udzielonej pomocy na 4,5 (2 oceny). Profesjonalizm pracowników socjalnych oceniono średnio na 4,2 (6 ocen), a skuteczność ich pomocy 4,2 (6 ocen). Profesjonalizm psychologów oceniono średnio na 3,7 (3 oceny), skuteczność pomocy psychologicznej średnio na 4,4 (4 oceny). Prawnicy pod względem profesjonalizmu ocenieni zostali średnio na 4 (5 ocen), a skuteczność pomocy na 4,2 (6 ocen).

(dowód: akta kontroli str. 1003-1030)

W ramach przeprowadzonych anonimowych ankiet wśród 13 członków ZI: 15,4 % (dwóch) ankietowanych wskazało, że poziom ich wiedzy prawnej dotyczącej zagadnień związanych z przemocą jest na bardzo dobrym poziomie, 76,9% (10) wskazało poziom wystarczający lub zadowalający, natomiast 7,7% (jedna osoba) wskazało, że zna podstawowe przepisy.

(dowód: akta kontroli str. 960-1002)

W latach 2012-2015 MOPS nie realizował programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Dyrektor MOPS wskazała, że ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nie wskazuje Ośrodka jako podmiotu, który jest zobowiązany do zapewnienia tego typu wsparcia, a jedynie wskazuje na konieczność zapewnienia tej formy pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 645-646, 674)

⁷⁸ Kurs podstawowy. Organizowane przez Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

⁷⁹ Organizowane przez Ośrodek Szkolenia i Doradztwa Personalnego MASTER z Wrocławia.

⁸⁰ Organizowanym przez Stowarzyszenie KISS.

⁸¹ Organizowane przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

⁸² Organizowane przez Fundację „Dzieci Niczyje” z Warszawy.

⁸³ Organizowane przez Ośrodek Twórczej Interwencji z Krakowa.

⁸⁴ Organizowane przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

⁸⁵ Organizowane przez MPIPS

⁸⁶ Organizowane przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

⁸⁷ Organizowane przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej.

⁸⁸ Organizowanych przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej (bezpłatne) oraz Wrocławską Pracownię Psychoedukacji i Terapii „PLUS” (odpłatne).

Ponadto pomoc na rzecz osób pokrzywdzonych przemocą realizowana była w formie prowadzenia grup wsparcia w ramach projektu „Wrocław Miastem Aktywnych”, którego MOPS był beneficjentem⁸⁹. W 2013 r.⁹⁰ w grupie wsparcia uczestniczyło 15 ofiar przemocy, w 2014 r.⁹¹ uczestniczyło 20 takich osób. Program zajęć w ramach grup obejmował m.in. integrację, pracę z użyciem arteterapii⁹², zdobywanie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie, dodawanie wzajemnej odwagi celem przezwyciężenia bezradności, budowanie poczucia własnej wartości, przezwyciężenie poczucia wstydu. W pierwszym półroczu 2015 r. w ramach projektu zorganizowano grupę samopomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, w ramach której⁹³ prowadzono warsztaty arteterapii i decoupage⁹⁴ w których uczestniczyło 12 osób, uprzednich uczestników grup wsparcia. W drugim półroczu, w ramach projektu aktywizacyjnego „Nadal Aktywni”⁹⁵, kontynuowano wsparcie w grupie samopomocowej.

Dyrektor MOPS wskazała ponadto, że w ramach poszerzenia oferty OIK-NCWS planowane jest uruchomienie grupy terapeutycznej dla osób z doświadczeniem przemocy. Uruchomienie programu terapeutycznego uzależnione jest od możliwości pozyskania środków finansowych na ten cel. Dodatkowo w roku 2015 liderzy grup roboczych wzięli udział w szkoleniu⁹⁶ doskonalącym umiejętności pracy z osobą stosującą przemoc w zakresie interwencji i pomocy w kontakcie indywidualnym, a także prowadzenia pracy grupowej. W ocenie Dyrektora MOPS przygotowanie pracowników do profesjonalnego prowadzenia pracy z osobami stosującymi przemoc pozwoli na uruchomienie w ramach Ośrodka grupowych form wsparcia w zakresie pogłębionej pracy ze sprawcami przemocy.

(dowód: akta kontroli str. 646, 674-676)

Ponadto w latach 2012-2015 (do końca czerwca) w ramach projektu „Wrocław Miastem Aktywnych”, przy MOPS działały Pracownie Rodzinne, w których porad⁹⁷ udzielali m.in. specjalista ds. przemocy, prawnik, psycholog, specjalista ds. uzależnień, specjalista ds. rodzinnych. W badanych latach, w ramach tej działalności, udzielono łącznie 81 porad związanych bezpośrednio z kwestią przemocy, w tym ośmiu konsultacji ze sprawcami przemocy. Prawnicy udzielili 39 porad dotyczących m.in. pomocy przy przygotowaniu pism do sądów, pozwów o eksmisję sprawców przemocy, wniosków do prokuratury, pozwów rozwodowych oraz kwestii związanych z procedurą NK. Specjaliści ds. rodziny udzielili 18 porad dotyczących m.in. postępowania w przypadku wystąpienia aktów przemocy oraz wsparcia emocjonalnego. Specjaliści ds. uzależnień udzielili 11 porad dotyczących m.in. edukacji w zakresie mechanizmów przemocy domowej, relacji między chorobą alkoholową, a zachowaniami przemocowymi. Specjalista ds. przemocy udzielił pięciu porad dotyczących m.in. kwestii dotyczących radzenia sobie z przemocą i zgłoszeń dotyczących przemocy. Psycholog i animator lokalny udzielili łącznie ośmiu porad w zakresie m.in. wsparcia emocjonalnego.

(dowód: akta kontroli str. 672-673)

5. We Wrocławiu zapewniono osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomoc doraźną – ochronę przed dalszym krzywdzeniem i bezpieczne schronienie

⁸⁹ Projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w latach 2009-2015 (I półrocze).

⁹⁰ Od marca do czerwca i od września do października.

⁹¹ Od marca do czerwca i od września do listopada.

⁹² Leczenie przez sztukę.

⁹³ W okresach styczeń-luty oraz marzec-czerwiec.

⁹⁴ Technika zdobnicza.

⁹⁵ Finansowany ze środków własnych Miasta.

⁹⁶ 50 godzin szkoleniowych.

⁹⁷ Wśród omawianych podczas doradztwa i poradnictwa spraw pojawiały się również kwestie dotyczące przemocy.

w ramach działalności specjalistycznego ośrodka wsparcia⁹⁸. Ośrodek ten dysponował w 2012 r. i 2013 r. 30 miejscami całodobowymi, z których skorzystało⁹⁹ kolejno 71 i 55 osób w związku z przemocą w rodzinie, natomiast w 2014 r. 25 miejscami, z których skorzystało 71 osób¹⁰⁰. Ponadto funkcjonowały ośrodki interwencji kryzysowej zapewniające całodobowe miejsca schronienia¹⁰¹, które dysponowały 30 miejscami w 2012 r., 39 w 2013 r. oraz 55 w 2014 r., z których skorzystało kolejno¹⁰²: 53, 40 i 127 osób w związku z przemocą w rodzinie.

(dowód: akta kontroli str.451, 458, 708)

Jak poinformował Prezydent Wrocławia, Gmina Wrocław przydzielała lokale mieszkalne na podstawie uchwały nr XXXVII/2420/05 Rady Miejskiej Wrocławia w sprawie zasad wynajmowania lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Wrocław¹⁰³. Zgodnie z ww. Gmina wynajmuje lokale mieszkalne osobom pełnoletnim, które spełniają łącznie następujące warunki: **[1]** są członkami wspólnoty samorządowej Wrocławia, tj. zamieszkują na terenie Gminy Wrocław z zamiarem stałego pobytu oraz **[2]** spełniają określone w uchwale kryteria dochodowe¹⁰⁴. Regulacje wynikające z tej uchwały nie nakładały obowiązku weryfikowania przed nawiązaniem stosunku najmu lokalu mieszkalnego sytuacji przyszłego najemcy pod kątem doświadczania przez niego przemocy. Okoliczności te nie stanowiły również kryterium¹⁰⁵ decydującym o uzyskaniu uprawnienia do najmu lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych¹⁰⁶. W związku z tym nie prowadzono również statystyki w tym zakresie¹⁰⁷.

(dowód: akta kontroli str. 451, 453-455, 463-482, 483-492, 709-712)

Jak poinformował Prezydent Wrocławia, Miasto posiada lokale socjalne, które są sukcesywnie wydzielane z zasobu mieszkaniowego. Wg stanu na dzień 30 listopada 2015 r. dysponowało 1 442 takimi lokalami, których liczba jest ruchoma, bowiem jest powiększana o lokale pozyskane z tzw. „ruchu ludności”, a także ulega pomniejszeniu z uwagi na fakt, iż część lokali usytuowana była w budynkach podlegających wykwaterowaniu. Wg stanu na koniec 2012, 2013 i 2014 r. Miasto posiadało kolejno: 1 318, 1 360, 1 393 lokale socjalne. Liczba mieszkań chronionych była następująca: 2012 r. – dziewięć mieszkań, 2013 r. – 11 mieszkań, 2014 r. – siedem mieszkań. Jak jednak wskazał Prezydent Wrocławia, w zakresie mieszkań chronionych nie było przypadków osób, które zgłosiły wniosek o miejsce ze względu na doświadczaną przemoc w rodzinie, gdyż Gmina nie dysponuje mieszkaniem

⁹⁸ Prowadzonego na zlecenie Miasta przez Stowarzyszenie Pomocy AKSON

⁹⁹ Zgodnie ze sprawozdawczością KPPPR. Sprawozdawczość w tym zakresie prowadzona była rocznie, i na dzień zakończenia kontroli nie dysponowano danymi dotyczącymi 2015 r.

¹⁰⁰ W tym 34 kobiety i 37 dzieci.

¹⁰¹ Prowadzone przez Stowarzyszenie Pomocy AKSON oraz od października 2013 r. w ramach OIK-NCWS (znajdującego się w strukturze MOPS). OIK-NCWS został powołany 28 października 2013 r. w ramach realizacji całodobowych zadań NCWS. Ośrodek świadczy pomoc całodobowo we wszystkie dni tygodnia, a także w święta. W celu uzyskania pomocy można zgłaszać się osobiście, telefonicznie, przez komunikator internetowy, skype, e-mail lub umówić się na wizytę. Wszelka pomoc udzielana w ośrodku interwencji kryzysowej jest nieodpłatna. W Ośrodku mogą uzyskać kompleksową pomoc osoby: dotknięte przemocą w rodzinie, znajdujące się w nagłym lub przewlekłym kryzysie psychicznym, w kryzysie wywołanym nagłym zdarzeniem, po przeżyciach traumatycznych. Interwencji świadczą pomoc w formie interwencji kryzysowej, a także działań profilaktycznych przez propagowanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi oraz udzielanie schronienia.

¹⁰² Zgodnie ze sprawozdawczością KPPPR. Sprawozdawczość w tym zakresie prowadzona była rocznie, i na dzień zakończenia kontroli nie dysponowano danymi dotyczącymi 2015 r.

¹⁰³ Obwieszczenie Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 11 lipca 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu tej uchwały – Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z 2013 r., poz. 4430.

¹⁰⁴ §4.

¹⁰⁵ Wnioski zainteresowanych podlegają ocenie zgodnie z punktacją zawartą w załączniku do uchwały.

¹⁰⁶ Wyjątek stanowiła realizacja prawomocnego wyroku sądowego orzekającego eksmisję z mieszkania spowodowaną występującą przemocą w rodzinie (§ 11 pkt 1). W latach 2012-2015 poza kolejnością realizowano prawomocne wyroki eksmisyjne dotyczące rodzin, w których miała miejsce przemoc w pięciu przypadkach, w tym dwóch w 2013 r. i trzech w 2014 r.

¹⁰⁷ Na co wskazuje pismo Dyrektora Wydziału Lokali Mieszkalnych w Departamencie Nieruchomości i Eksploatacji Urzędu Miejskiego Wrocławia, skierowanego do MOPS, z dnia 4 listopada 2015 r. (WLM-RP.033.5.12.2015.AL).

chronionymi o takim charakterze¹⁰⁸. Dodatkowo Prezydent poinformował, że mieszkania chronione w poszczególnych latach były prowadzone przez organizacje pozarządowe, którym miasto zleciło takie zadanie w trybie ustawy o *działalności pożytku publicznego i wolontariacie*¹⁰⁹. Miasto nie korzystało w latach 2012-2015 ze środków na budowę mieszkań w ramach programu budownictwa socjalnego na podstawie ustawy o *finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych*¹¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 451, 453-458)

W kwestii udzielenia informacji czy MOPS w badanym okresie zgłaszał Miastu potrzeby w zakresie konieczności zapewnienia osobom doznającym przemocy w rodzinie mieszkań wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego Miasta¹¹¹ Prezydent Wrocławia poinformował, iż żadna z jednostek gminnych nie gromadzi informacji w takim zakresie. Wskazał jednakże, że MOPS, dostrzegając problem mieszkaniowy dotyczący osób doświadczających przemocy, przewiduje na lata 2017-2020, w ramach środków unijnych, inwestycje w infrastrukturę społeczną poprzez remont/przebudowę dwóch lokali, w których zamieszkają czasowo osoby/rodziny doświadczające przemocy.

(dowód: akta kontroli str. 452, 458, 629)

Dyrektor MOPS wskazała, że Ośrodek nie zgłaszał takich potrzeb, ponieważ ubieganie się o przyznanie lokalu z zasobów Gminy Wrocław odbywa się zgodnie z procedurą, wskazaną w ww. uchwale Rady Miejskiej, która nie przewiduje punktacji za doznawanie przemocy w rodzinie. Co do zasady, osoby, które zgłaszają potrzeby lokalowe same wskazują wszelkie okoliczności mające wpływ na punktację.

(dowód: akta kontroli str. 478-482, 628, 629)

ZI nie posiadał wiedzy na temat liczby i rodzajów środków zapobiegawczych, karnych i probacyjnych¹¹² zastosowanych wobec sprawców przemocy, wywiązywania się sprawców z nałożonych na nich obowiązków i zakazów. Informacje takie nie były oficjalnie przekazywane do Zespołu przez sądy, Policję czy też prokuraturę (np. przesłany wyrok lub nakaz opuszczenia lokalu wydany przez prokuratora).

(dowód: akta kontroli str. 932)

Zespół/Grupy Robocze nie prowadził monitorowania środowisk, gdzie zakończono procedurę NK, co opisano w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

6. W badanym okresie MOPS prowadził działania edukacyjno-informacyjne na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz na rzecz zmiany postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie. Działania te obejmowały m.in.:

W 2012 r. w każdym z ZTPS zorganizowano i przeprowadzono spotkania edukacyjne z przedstawicielami służb medycznych, kuratorów, Policji na temat realizacji zadań określonych w ustawie o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* oraz realizacji procedury NK. Ponadto zorganizowano wspólne spotkania liderów GR i przedstawicieli Policji w celu wymiany doświadczeń oraz zaprezentowano działania

¹⁰⁸ W badanym okresie mieszkania chronione przeznaczone były dla: osób zaburzonych psychicznie i wymagających wsparcia w codziennym życiu, dla wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo wychowawczych, dla kobiet, matek z dziećmi i kobiet w ciąży, dla osób niepełnosprawnych intelektualnie.

¹⁰⁹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r., Dz. U. z 2014, poz. 1118 ze zm.

¹¹⁰ Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r., Dz. U. z 2015 r., poz. 833 ze zm.

¹¹¹ Np. potrzebę przyznania takiego lokalu, lub wnioski o przyspieszenie przyznania lokalu.

¹¹² Instytucja prawa karnego materialnego i wykonawczego realizująca wychowawcze i szczególnoprewencyjne cele reakcji prawnokarnej sprawcy przestępstwa.

ZI podczas trzech konferencji organizowanych m.in. przez Urząd Wojewódzki i Urząd Miejski oraz MOPS.

W 2013 r. m.in.: przedstawiciele MOPS pełnili dyżury w ramach Tygodnia Pomocy Ofiarom Przestępstw w Prokuraturach Rejonowych, przeprowadzali szkolenia w zakresie przeciwdziałania przemocy i prowadzenia procedury NK z przedstawicielami ochrony zdrowia oraz własnych służb i słuchaczy Centrum Kształcenia Ustawicznego. Dokonywali prezentacji działań ZI na konferencjach zorganizowanych przez Urząd Wojewódzki i Urząd Miejski oraz MOPS. Kontynuowano wspólne spotkania liderów GR i przedstawicieli Policji (wymiana doświadczeń, prezentacja placówki OIK). Uczestniczyli w spotkaniach organizowanych przez Centrum Integracji Społecznej dotyczących realizacji modelu wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy oraz spotkaniach plenerowych.

W 2014 r. m.in.: kontynuowano pełnienie dyżurów w ramach Tygodnia Pomocy Ofiarom Przestępstw, organizowano kolejne spotkania edukacyjne z przedstawicielami Policji, kuratorami, pracownikami ochrony zdrowia i liderami grup roboczych. Przedstawiciel ZI wziął udział w audycji Radia Wrocław na temat zjawiska przemocy domowej i form interwencji oraz form pomocy rodzinie z problemem przemocy oraz działania Zespołu.

W 2015 r. przedstawiciele MOPS uczestniczyli m.in. w forum lokalnych polityk migracyjnych, w ramach którego prezentowano problem przemocy w rodzinach migrantów, uczestniczyli w konferencji naukowej na temat lokalnych polityk społecznych na rzecz rodzin w kryzysie. Kontynuowano także wspólne spotkania z przedstawicielami Policji oraz uczestniczono w spotkaniu z członkami Prawnego Koła Naukowego przy Uniwersytecie Wrocławskim.

Na stronie internetowej MOPS¹¹³ zamieszczono informację o ZI, zasadach kierowania spraw do Zespołu, miejscach pomocy dla mieszkańców Miasta. Zamieszczone informacje zawierały także treści edukacyjne o specyfice zjawiska przemocy w aspekcie psychologicznym, socjalnym i prawnym i możliwościach uzyskania pomocy.

Ośrodek przygotował materiały dla mieszkańców Miasta takie jak ulotki informacyjno-edukacyjne dotyczące problemu przemocy rodzinnej oraz materiały o ofercie OIK-NCWS¹¹⁴.

Ponadto w 2013 r. na mocy umowy zawartej przez MOPS z Telewizją Polską SA powstał film pt. *„Wrocławska podróż do godności”*¹¹⁵. Tematyką filmu było m.in. przeciwdziałanie przemocy. Film został wyemitowany łącznie pięć razy, a ponadto jest dostępny na stronie internetowej TVP Wrocław oraz pozostaje w zasobach MOPS do wykorzystania w celach informacyjnych. Jak wskazała Dyrektor MOPS film miał na celu uwrażliwić na problem przemocy społeczności lokalne i pobudzić je do aktywnego działania oraz pozytywnie wpływać na postawę obywatelską poprzez uświadomienie możliwości samopomocy. W filmie tym wystąpili pracownicy MOPS, a także osoby uczestniczące w grupie wsparcia, które podzieliły się swoimi historiami.

(dowód: akta kontroli str. 646, 679-682, 683-687)

Ponadto w badanym okresie podejmowano działania informacyjne¹¹⁶ dotyczące problemów przemocy polegające m.in. na przeprowadzaniu spotkań, seminariów,

¹¹³ <http://www.mops.wroclaw.pl/>

¹¹⁴ Na te materiały w badanym okresie wydatkowano łącznie 3,1 tys. zł.

¹¹⁵ Na potrzeby projektu Wrocław Miastem Aktywnych, współfinansowanym ze środków UE w ramach EFS.

¹¹⁶ M.in. w ramach projektu „Wrocław Miastem Aktywnych”.

konferencji we wrocławskich szkołach, bibliotekach, komisariatach oraz domach pomocy społecznej.

(dowód: akta kontroli str.646, 683-687)

Jak wskazała Dyrektor MOPS w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie Ośrodek systematycznie prowadził współpracę z organizacjami pozarządowymi, fundacjami, organizacjami pożytku publicznego¹¹⁷ oraz kościołami i związkami wyznaniowymi, jednak nie gromadził danych dotyczących szczegółów tej współpracy w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat przemocy.

(dowód: akta kontroli str.646, 682-683)

7. MOPS w badanym okresie nie przeprowadzał oceny i ewaluacji efektów działań na rzecz pomocy doświadczającym przemocy, w sposób udokumentowany. Jednakże, jak wskazała Dyrektor MOPS ocena działań na rzecz osób dotkniętych przemocą dokonywana była na bieżąco w ramach posiedzeń ZI, często także z udziałem liderów i członków GR oraz poprzez analizę danych sprawozdawczych zawartych w sprawozdaniu z realizacji MPPPR z 2014 r. W I półroczu 2013 r. Przewodnicząca ZI na podstawie analizy dokumentacji GR zgromadzonej w związku z prowadzonymi 389 procedurami NK, dokonała weryfikacji podejmowanych działań oraz prawidłowości prowadzenia tej dokumentacji¹¹⁸. Ponadto w 2014 r. prowadzono badanie kompetencji pracowników socjalnych i dzielnicowych w zakresie podstaw wiedzy psychologicznej i prawnej dotyczącej udzielania pomocy rodzinom dotkniętym przemocą¹¹⁹. W 2015 r. opracowano także ankietę ewaluacyjną dla osób doświadczających przemocy badającą sposób uzyskania informacji o formach pomocy, najczęściej wybieranej formie wsparcia, jakości kontaktu z członkami grupy roboczej, skuteczności działań w procedurze NK oraz poziomu zadowolenia z uzyskanej pomocy. W ocenie Dyrektor Ośrodka, ankietę ta pozwoli także na zbadanie oczekiwań w zakresie pracy członków GR – realizacji procedury NK, które będą mogły służyć jako wnioski do podniesienia jakości świadczonej pracy. Dane na podstawie ankiet zostaną zebrane za 2015 r. i opracowane w roku 2016.

(dowód: akta kontroli str. 161-184, 630-631, 646, 687-688, 936-957)

W badanym okresie wprowadzono nowe formy pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie m.in. poprzez utworzenie w październiku 2013 OIK-NCWS, który oferuje całodobową pomoc w formie schronienia i zabezpieczenia potrzeb egzystencjonalnych, interwencji kryzysowej (świadczonej przez całą dobę osobiście, telefonicznie lub przez Internet), pomoc psychologiczną i prawną. Ponadto prowadzono (opisane w pkt 4) grupy wsparcia dla ofiar przemocy¹²⁰, grupę samopomocową, telefon zaufania MOPS i OIK-NCWS.

Ośrodek uczestniczył ponadto w realizacji projektu „Model wsparcia, jako innowacyjne narzędzie wzmacniające współpracę publicznych i niepublicznych instytucji pomocy społecznej oraz przedsiębiorców dedykowane gminnym zespołom interdyscyplinarnym”¹²¹, jako udzielający wsparcia w rekrutacji niezatrudnionych

¹¹⁷ M.in. Centrum Praw Kobiety, Demokratyczna Unia Kobiety, Towarzystwo Rozwoju Rodziny, Fundacja Non Licet, Fundacja na Rzecz Równości, Stowarzyszenie Interwencja, Stowarzyszenie Psychoedukacji i Terapii Ewolucja, Stowarzyszenie Intro.

¹¹⁸ Ustalenia zawarte w protokołach wykazały m.in., że w większości spraw dokumentacja pracy GR prowadzona była w sposób prawidłowy. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.: niedostatecznego precyzowania informacji dotyczących działań poszczególnych służb, występowanie przypadków niekompletnego prowadzenia kart monitoringu (np. brak daty sporządzenia, adresu), niedotrzymywania terminu zwołania pierwszego posiedzenia GR (14 dni) oraz braku odnoszenia się do planu zwanego w kartach C i D oraz do działań zaplanowanych na poprzednich spotkaniach Grupy. Zawarte w protokołach ustalenia nie wskazywały konkretnych liczb działań prawidłowych i nieprawidłowych ani nie identyfikowały konkretnych spraw procedur NK poddanych badaniu.

¹¹⁹ O którym mowa w pkt 1.

¹²⁰ Dwie edycje: w 2013 r. i 2014 r.

¹²¹ Realizowanym na podstawie porozumienia pomiędzy: Centrum Integracji Społecznej, Fundacją Centrum Praw Kobiety, BIUROVITA Sp. z o.o. we Wrocławiu i MOPS. Porozumienie z dnia 18 września 2013 r. Projekt współfinansowany był ze

kobiet w wieku powyżej 50 lat (doświadczających przemocy w rodzinie). Celem projektu była pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, uzależnionym ekonomicznie od sprawcy w powrocie na rynek pracy i w trwałym wyjściu z sytuacji przemocowej. Uczestniczki projektu¹²² objęte zostały kompleksowym wsparciem obejmującym: opiekę psychologiczną, terapeutyczną, prawną oraz stylistą, szkolenia grupowe (m.in. z doradcą zawodowym, informatykiem i stylistą) oraz praktyki zawodowe u pracodawcy. W projekcie uczestniczyło 16 kobiet, z których 13 ukończyło program szkoleniowo-terapeutyczny i 12 praktyki zawodowe. Pięć kobiet po ukończonych praktykach podjęło zatrudnienie. W ocenie Dyrektor MOPS doświadczenia projektu wskazują, że osoba doświadczona przemocą potrzebuje wielopłaszczyznowej sieci wsparcia.

(dowód: akta kontroli str. 161-184, 632, 637-638, 647, 688, 733, 734-736)

W zakresie udoskonalania istniejących form pomocy osobom dotkniętym przemocą Dyrektor MOPS wskazała przede wszystkim na usystematyzowanie działań GR, szkolenia w zakresie ich prowadzenia, systematyczne spotkania Przewodniczącego ZI z liderami grup na poziomie komórek organizacyjnych MOPS¹²³ mające na celu wymianę doświadczeń, omawianie i rozwiązywanie trudności, doskonalenia sposobów prowadzenia spraw i dokumentacji. Od grudnia 2013 r. wprowadzono także dyżury popołudniowe członków ZI w NCWS (raz w miesiącu). Ponadto w 2015 r. wprowadzono tzw. *patronat merytoryczny* ZI nad działalnością GR. Działanie to polega na udokumentowanej wizytacji Grup przez członków ZI, w ramach której dokonywano oceny dokumentacji prowadzonej przez GR¹²⁴, oceny jakości prowadzonej rozmowy¹²⁵, oceny efektów dotychczasowej pracy Grupy¹²⁶ i formułowania wniosków z wizytacji. Jak wskazała Dyrektor MOPS celem patronatu jest poprawa jakości pracy członków GR, zwiększenie skuteczności tej pracy - a co za tym idzie - polepszenie dobrostanu klientów.

(dowód: akta kontroli str. 161-184, 647, 668-689, 1031-1051)

W badanym okresie Ośrodek nie informował pisemnie Policji lub kuratorów sądowych o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przestępstwa. Dyrektor MOPS wyjaśniła, iż stałymi członkami każdej Grupy są właściwi dzielnicowi, a w Grupie, w której osoba podejrzana o stosowanie przemocy była karana i jest objęta dozorem kuratora uczestniczy kurator (który ma możliwość wnioskowania o odwieszenie warunkowo zawieszanej kary). Wskazała ponadto, że w toku pracy GR następuje wymiana informacji o ewentualnym ponownym wszczęciu procedury NK i w tej sytuacji – w ocenie Dyrektor MOPS - nie ma potrzeby pisemnego informowania Policji lub kuratorów o ponownym wszczęciu tej procedury. MOPS nie prowadził statystyk w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 647, 690)

środków UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, jego głównym realizatorem było Centrum Integracji Społecznej we Wrocławiu. Projekt w ramach ww. porozumienia realizowany był w okresie od listopada 2013 r. do końca maja 2014 r.

¹²² Klientki ZI.

¹²³ W 2012 r. 6 spotkań, w 2013 r. – 4, w 2014 r. – 4, w 2015 r. – 5.

¹²⁴ W zakresie m.in. zachowania terminów, realizacji zaleceń członków ZI zawartych we wniosku o powołanie GR, obecności członków GR w trakcie posiedzeń, informacje dot. członków Grupy zawarte w protokołach. Przeprowadzone 10 wizytacji wykazało, że dokumentacja Grup prowadzona była na ogół prawidłowo. Stwierdzone uchybienia dotyczyły m.in.: braku dotrzymania terminu powołania pierwszego posiedzenia GR (w jednym przypadku), ponadto z dokumentacji wynikało, że w czterech sprawach nie sporządzono NK C i NK D z powodu niezgłaszania się ofiary i domniemyanych sprawców przemocy na posiedzenia Grupy.

¹²⁵ M.in. czy Grupa zapewnia poczucie bezpieczeństwa i poszanowanie godności osobie dotkniętej przemocą. We wszystkich 10 przypadkach posiedzenia Grupy odbyły się bez udziału ofiar lub domniemyanych sprawców przemocy (osoby te nie stawiały się na posiedzenia pomimo skierowanych zaproszeń i wezwań).

¹²⁶ M.in. czy podejmowane przez Grupę działania są adekwatne do planu pracy i czy przyczyniają się do poprawy sytuacji w rodzinie. W ramach wszystkich 10 wizytacji stwierdzono, że podejmowane działania przez Grupę były zgodne z planem.

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

1.2. Działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie w celu ochrony przed dalszym krzywdzeniem

Opis stanu
faktycznego

MOPS nie prowadził w badanym okresie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych skierowanych dla sprawców przemocy¹²⁷ oraz innych form oddziaływań na sprawców przemocy w rodzinie, tj. programów psychologiczno-terapeutycznych. Dyrektor MOPS wskazała, że wychodząc naprzeciw założeniom KPPPR na lata 2014-2020, Ośrodek przygotowuje grupę pracowników socjalnych, w tym liderów GR, do prowadzenia pogłębionej pracy z osobami stosującymi przemoc (poprzez odbycie specjalistycznego szkolenia). Dotyczy to 20 pracowników MOPS¹²⁸. Spośród uczestniczących w szkoleniu cztery osoby w składzie kobieta-mężczyzna zostaną wyłonione do prowadzenia dwóch grup dla osób stosujących przemoc. Dyrektor MOPS wskazała, że realizacja tego założenia uzależniona będzie od pozyskania środków finansowych.

(dowód: akta kontroli str. 647-648, 676, 690-691, 695, 715)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena częściowa

MOPS we współpracy z ZI zapewniał osobom doświadczającym przemoc w rodzinie wsparcie specjalistyczne i pomoc w przezwyciężeniu trudnej sytuacji osobistej. Ośrodek umożliwiał dostęp do specjalistów zajmujących się poradnictwem dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, przygotowywał i kształcił pracowników w tym zakresie, a poprzez swoje działania podnosił także świadomość mieszkańców Miasta w przedmiocie zjawiska przemocy w rodzinie, w tym możliwości skorzystania z pomocy. W badanym okresie Ośrodek rozszerzał ofertę pomocy dla osób dotkniętych tym problemem. We Wrocławiu zapewniało bezpieczne schronienie ofiarom przemocy w rodzinie, w tym od października 2013 r. w OIK-NCWS, funkcjonującym w ramach struktur MOPS.

2. Realizacja indywidualnych planów pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieska Karta”

Opis stanu
faktycznego

1. Uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia Nr LVI/1715/10 z dnia 4 listopada 2010 r. ustalono tryb i sposób powoływania i odwoływania członków ZI oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania. Zarządzeniem Prezydenta Wrocławia Nr 887/11 z dnia 1 kwietnia 2011 r. powołany został ZI ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W okresie od 1 stycznia 2012 r. do 5 sierpnia 2014 r. w skład Zespołu wchodziło 19 członków, natomiast od 6 sierpnia 2014 r. do czasu zakończenia kontroli Zespół liczył 20 członków¹²⁹. Zmiany składu osobowego ZI dokonywane były na podstawie stosownych zarządzeń Prezydenta Wrocławia, zmieniających ww. zarządzenie z dnia 1 kwietnia 2011 r.¹³⁰. W całym okresie kontrolowanym w skład ZI wchodziłi wszyscy przedstawiciele jednostek, o jakich mowa w art. 9a ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹³¹. Posiedzenia ZI odbywały się nie rzadziej niż raz na trzy miesiące, co było zgodne z art. 9a ust. 7 ww. ustawy.

¹²⁷ Prowadzone przez inne jednostki na zlecenie Miasta.

¹²⁸ W tym 18 liderów GR.

¹²⁹ Skład zespołu został zwiększony w badanym okresie o dodatkowego przedstawiciela Policji.

¹³⁰ Nr 1086/11 z dnia 21 kwietnia 2011 r.; Nr 1319/11 z dnia 19 maja 2011 r.; 2444/11 z dnia 12 września 2011 r.; 3211/11 z dnia 6 grudnia 2011 r.; 4482/12 z dnia 7 maja 2012 r.; 6040/12 z dnia 9 listopada 2012 r.; 10450/14 z dnia 14 kwietnia 2014 r.; 11160/14 z dnia 23 czerwca 2014 r.; 11616/14 z dnia 4 sierpnia 2014 r.; 1299/15 z dnia 26 maja 2015 r.

¹³¹ Przedstawicielami ochrony zdrowia, byli pracownicy pogotowia ratunkowego.

I tak: w 2012 r. odbyło się dziewięć posiedzeń, w 2013 – sześć, 2014 r. – osiem oraz w I półroczu 2015 r. – trzy. W badanym okresie średnia frekwencja na posiedzeniach członków ZI wynosiła 50,9%¹³². Na łącznie 26 posiedzeń: w 15 (57,7%) nie uczestniczyli przedstawiciele ochrony zdrowia, w 13 (50%) przedstawiciele prokuratury, w sześciu (23,1%) przedstawiciele kolejno oświaty, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i organizacji pozarządowych, natomiast w pięciu (19,1%) przedstawiciele Policji. We wszystkich posiedzeniach uczestniczył przedstawiciel MOPS i sądownictwa¹³³. Jak wskazała Przewodnicząca ZI niska frekwencja członków Zespołu na jego posiedzeniach wynikała przede wszystkim z faktu, że członkowie nie byli zwalniani ze swoich obowiązków zawodowych/służbowych w godzinach pracy¹³⁴, tj. w godzinach przedpołudniowych, kiedy odbywają się posiedzenia ZI. Innymi przyczynami nieobecności były absencje chorobowe oraz urlopy poszczególnych członków. Przewodnicząca ZI dodała ponadto, że nie miała wpływu zarówno na powoływanie członków Zespołu, jak i ich uczestnictwo w posiedzeniach.

(dowód: akta kontroli str. 714, 827-829, 830-841, 842, 843)

W 2012 r. powołano 444 Grup Roboczych, w 2013 r. - 478 , w 2014 r. – 1 483¹³⁵, a w I półroczu 2015 r. – 586 Grup. W 2012 r. odbyło się 1 320 posiedzeń Grup, w 2013 r. – 2 702, w 2014 r. – 4 495 oraz w I półroczu 2015 r. – 2 861 posiedzeń. Grupy objęły swoją pomocą w 2012 r. – 1 067 osób (447 rodzin), w 2013 r. – 1 310 osób (579 rodzin), w 2014 r. – 3 513 osób (1 253 rodziny), natomiast w I półroczu 2015 r. – 1 952 osoby (947 rodzin).

(dowód: akta kontroli str. 705, 714, 933)

2. Oceny działań w ramach realizacji procedury NK dokonano po badaniu kontrolnym opartym na próbie 30 spraw, dla których opracowane zostały Indywidualne Plany Pomocy (dalej: „IPP”), i w których zamknięcie procedury NK nastąpiło z powodu ustania przemocy, w tym 25 spraw zakończonych w latach 2012-2014 i 5 spraw zakończonych w 2015 r. Ponadto badania uzupełniono o wyniki ankiet skierowanych do osób, objętych ww. procedurą NK oraz 10 osób poszkodowanych przez najbliższych, w przypadku których procedura NK została zakończona, a z którymi MOPS posiadał kontakt w ramach dalszej pracy socjalnej.

Wypełnione formularze „NK A” przekazywane były do Przewodniczącego ZI w terminie od 1 do maksymalnie 12 dni, średnio dało to wynik 5,4 dnia. W przypadku 28 (93,3%) spraw, przekazanie formularza „NK A” przez zakładającego, nastąpiło zgodnie z dyspozycją § 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. *w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”*¹³⁶ (dalej: „rozporządzenie NK”). Wszystkie z dziewięciu na 30 formularzy „NK A” objętych próbą¹³⁷, założonych przez MOPS, przekazano do ZI terminowo tj. do siedmiu dni. Nieterminowo złożone dwa formularze „NK A” (6,7%) zostały złożone przez Policję w 2014 r. Przewodnicząca ZI wskazała, że w każdym przypadku uchybienia terminu przekazania formularza „NK A” do Zespołu, podejmowała interwencje (telefoniczna lub osobiście) w instytucji, która z opóźnieniem przekazała wypełnioną kartę.

Wpływające do ZI karty były na bieżąco przekazywane liderom GR, z zachowaniem trydniowego terminu, o którym mowa w § 8 ust. 1 rozporządzenia NK. Niezwłocznie

¹³² W 2012 r. – 51,5%, w 2013 r. – 57%, w 2014 r. – 46,8%, w I półroczu 2015 – 48,3%.

¹³³ Kuratorzy, sędziowie.

¹³⁴ Nie mogli odstąpić od realizacji obowiązków służbowych.

¹³⁵ Wzrost liczby powołanych GR w porównaniu do lat poprzednich wynikał ze wzrostu liczby założonych NK.

¹³⁶ Dz. U. nr 209, poz. 1245

¹³⁷ Dziewięć kart założonych przez MOPS, 16 kart założonych przez Policję i pięć kart założonych przez KRPA.

po uzyskaniu NK (tj. jeszcze przed pierwszym posiedzeniem GR) lider Grupy¹³⁸ uruchamiał monitoring środowiskowy u osoby pokrzywdzonej, realizowany przez pracownika socjalnego MOPS oraz dzielnicowego¹³⁹. Przewodnicząca ZI wskazała, że zadaniem ww. monitoringu było zdiagnozowanie sytuacji rodzinnej, lokalowej, ekonomicznej, zdrowotnej danej rodziny i poznanie potrzeb zgłaszanych przez osobę, która doświadczyła przemocy i osobę, która była podejrzana o jej stosowanie. W trakcie wizyt w środowisku, pracownik socjalny i dzielnicowy przekazywali ofierze oraz sprawcy kompleksową informację o dostępnych ofertach wsparcia, a ponadto przeprowadzali ze sprawcą rozmowy dyscyplinujące. W przypadku gdy zachodziła potrzeba zapewnienia ofierze przemocy pomocy medycznej lub psychologicznej, pracownik socjalny podejmował działania w celu udzielenia takiej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 737-826, 843, 921-922)

IPP sporządzane były przez GR w dwóch formach, tj.: **[1]** IPP ujmowany był w protokole z pierwszego posiedzenia GR¹⁴⁰ (bez względu na fakt czy ofiara przemocy była obecna na tym posiedzeniu¹⁴¹); **[2]** IPP określano w części V formularza „NK C”, pn. *Indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie* (w obecności osoby, która doświadczyła przemocy). W protokole z pierwszego posiedzenia GR każdorazowo wypełniane były pozycje dotyczące: składu Grupy; danych rodziny, na rzecz której powołano Grupę; informacji o rodzinie (diagnoza¹⁴²); dotychczasowych działań podjętych na rzecz rodziny¹⁴³; planu pracy z rodziną (cele, spodziewane efekty, planowane działania); kolejnego terminu posiedzenia GR. Przewodnicząca ZI wskazała, że ustalenie IPP w części V formularza „NK C” polegało na uszczegółowieniu planu wykazanego w protokole GR, przez co podejmowane przez Grupę działania mogły w największym stopniu i najbardziej efektywnie przyczynić się do wyeliminowania przemocy w rodzinie.

IPP zawarte w protokołach z pierwszego posiedzenia GR, były sporządzane w 24 przypadkach (tj. 80%) do 30 dni od daty wpływu NK do ZI, natomiast w sześciu przypadkach (tj. 20%) w terminie od 31 do 40 dni od wpływu NK do ZI. W przypadku planów zawieranych w „NK C” (zawsze w obecności osoby poszkodowanej) sporządzono 29 takich planów¹⁴⁴, w tym 14 (tj. 48,3%) do 30 dni od wpływu NK do ZI, natomiast pozostałe 15 (tj. 51,7%) w terminie powyżej 30 dni (maksymalnie do 127 dni¹⁴⁵) od wpływu NK do ZI.

(dowód: akta kontroli str. 737-826, 921-930)

We wszystkich zbadanych sprawach osoby dotknięte przemocą zostały poinformowane o możliwościach uzyskania pomocy, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących pomoc, możliwościach podjęcia działań zmierzających do poprawy sytuacji osób i rodzin doświadczających przemocy. Informacji takich udzielano ustnie, na posiedzeniach GR i w trakcie prowadzonego monitoringu środowiska, a także w formie pisemnej, w tym poprzez przekazanie „NK B”.

(dowód: akta kontroli str. 737-826)

¹³⁸ Etatowy pracownik socjalny MOPS, pracujący w Zespole Terenowej Pracy Socjalnej (10 ZTPS w ramach MOPS) lub Zespole Osób Bezdomnych i Uchodźców (jeden Zespół w ramach MOPS). Do zadań lidera należało m.in. organizowanie i udział w posiedzeniach GR dla osób dotkniętych przemocą, mieszkających na terenie działania danego Zespołu.

¹³⁹ Dotyczy wszystkich 30 badanych spraw.

¹⁴⁰ Sporządzonego wg wzoru zatwierdzonego przez Przewodniczącą ZI.

¹⁴¹ W 18 przypadkach pierwsze posiedzenie GR nastąpiło z udziałem ofiary przemocy, natomiast w 12 przypadkach bez udziału ofiary przemocy.

¹⁴² Z uwzględnieniem oceny pod kątem bezpieczeństwa, potrzeb rodziny i zasobów – w oparciu o informacje uzyskane w czasie rozmowy z członkami rodziny oraz wnioski wynikające z obserwacji i posiadanej dokumentacji.

¹⁴³ Dotyczy działań podjętych przed pierwszym posiedzeniem GR.

¹⁴⁴ W jednym przypadku, ofiara przemocy pomimo pięciu zaproszeń na posiedzenie GR, nie zgłosiła się na posiedzenie Grupy.

¹⁴⁵ Dotyczy ofiar, które w początkowej fazie prowadzenia procedury, nie zgłaszały się na posiedzenia Grupy. We wszystkich 30 badanych sprawach wystosowano zaproszenia dla ofiar przemocy oraz wezwania dla domniemyanych sprawców.

W siedzibie każdego ZTPS, funkcjonującego w strukturze MOPS, zorganizowane jest pomieszczenie, w którym odbywają się posiedzenia GR. Pomieszczenia te gwarantują prowadzenie rozmów z osobami pokrzywdzonymi z zapewnieniem prywatności tych rozmów. W przypadku gdy na posiedzenie GR zapraszani są w tym samym dniu zarówno sprawca jak i ofiara przemocy, posiedzenia takie odbywają się odrębnie, z zachowaniem odstępu czasu, który uniemożliwia spotkanie się ofiary i sprawcy. Przewodnicząca ZI wskazała, że przerwa między takimi posiedzeniami wynosi minimalnie 1,5 godziny. Wskazała również, że posiedzenia GR z udziałem sprawcy często odbywają się w lokalach komisariatów Policji. W badaniu ankietowym przeprowadzonym w ramach kontroli sześciu z siedmiu ankietowanych (który udzielili odpowiedzi) określiło warunki lokalowe, w których odbywały się spotkania GR jako dobre, natomiast jedna osoba jako komfortowe.

(dowód: akta kontroli str. 737-826, 935, 1003-1030)

W odniesieniu do zbadanych spraw, we wszystkich przypadkach diagnoza rodziny została poprzedzona oceną sytuacji rodzinnej, zawodowej, ekonomicznej, mieszkaniowej, zdrowotnej lub sytuacji dzieci. Podstawą diagnozy były w szczególności ustalenia monitoringu rodziny, przeprowadzonego przez pracownika socjalnego i dzielnicowego przed pierwszym posiedzeniem Grupy oraz zgłoszenia dokonywane przez ofiary w trakcie tego monitoringu i posiedzeń GR. W badaniu ankietowym ofiar przemocy siedem osób (tj. 100% udzielonych odpowiedzi) uznało, że Grupa właściwie dokonała analizy sytuacji ich rodziny i właściwie określiła potrzeby w zakresie pomocy.

We wszystkich przypadkach osoby doświadczające przemocy zgłosiły Grupie swoje potrzeby i oczekiwania. Najczęściej zgłaszane rodzaje pomocy oczekiwane przez ofiary dotyczyły pomocy psychologicznej¹⁴⁶, pomocy prawnej¹⁴⁷, pomocy w zmobilizowaniu sprawcy do leczenia odwykowego¹⁴⁸, pomocy w formie pracy socjalnej¹⁴⁹, monitoringu środowiska przez pracownika socjalnego i dzielnicowego¹⁵⁰, pomocy psychiatrycznej¹⁵¹ oraz w pojedynczych przypadkach pomocy specjalisty ds. rodziny, pomocy finansowej i w formie usług opiekuńczych¹⁵².

W odniesieniu do zbadanych spraw w IPP jako formy pomocy zostały zaproponowane np. następujące działania: **[1]** bieżący monitoring środowiska przez pracownika socjalnego i dzielnicowego (minimum jeden raz w miesiącu)¹⁵³; **[2]** pomoc psychologiczna¹⁵⁴; **[3]** pomoc prawna¹⁵⁵; **[4]** motywowanie do udziału w zajęciach dla współzależnych¹⁵⁶; **[5]** motywowanie do udziału w grupie wsparcia dla osób doświadczających przemocy¹⁵⁷; **[6]** poradnictwo psychiatryczne¹⁵⁸; **[7]** poradnictwo specjalisty ds. rodziny¹⁵⁹; **[8]** usługi opiekuńcze i pomoc finansowa oraz zapewnienie pomocy pedagogicznej dziecku w szkole¹⁶⁰. W jednym przypadku zorganizowano skuteczny udział w mediacji między stronami konfliktu proboszcza lokalnej parafii.

¹⁴⁶ W 22 przypadkach.

¹⁴⁷ W 10 przypadkach.

¹⁴⁸ W dziewięciu przypadkach.

¹⁴⁹ W czterech przypadkach.

¹⁵⁰ W czterech przypadkach.

¹⁵¹ W trzech przypadkach.

¹⁵² Osoba mająca problemy z samodzielnym poruszaniem się.

¹⁵³ We wszystkich przypadkach.

¹⁵⁴ W 25 przypadkach.

¹⁵⁵ W 15 przypadkach.

¹⁵⁶ W czterech przypadkach. Dwie osoby odmówiły udziału, natomiast dwie brały czynny udział.

¹⁵⁷ W trzech przypadkach. We wszystkich przypadkach ofiara brała czynny udział.

¹⁵⁸ W trzech przypadkach.

¹⁵⁹ W dwóch przypadkach.

¹⁶⁰ Po jednym przypadku.

Dodatkowo wobec sprawców przemocy podejmowano szczególnie takie działania jak: **[1]** pomoc polegająca na skierowaniu wniosku do KRPA¹⁶¹; **[2]** pomoc w skierowaniu na leczenie psychiatryczne¹⁶²; **[3]** motywowanie do udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych¹⁶³.

(dowód: akta kontroli str. 737-826)

Pięciu spośród siedmiu ankietowanych (osoby które udzieliły odpowiedzi), tj. 71,4% oceniło¹⁶⁴ IPP jako opracowany w sposób „dobry”, jedna osoba, tj. 14,3% jako „bardzo dobry”, natomiast jedna, tj. 14,3% oceniła swój IPP jako „średni”.

(dowód: akta kontroli str. 1003-1030)

W IPP sporządzanych zarówno w protokole GR jak i NK C, Grupa nie określała terminu, w jakim powinny zostać podjęte wybrane działania oraz terminów realizacji założonych celów. Przewodnicząca ZI wskazała, że w kwestii realizacji wybranych działań na rzecz ofiary przemocy, przyjęta została zasada, że działania te powinny być podejmowane bezzwłocznie, a ich stan realizacji podlegał ocenie na kolejnym posiedzeniu GR. W ocenie Przewodniczącej, tylko w teorii możliwe jest wskazanie konkretnego terminu realizacji działania i osiągnięcia założonego celu. Praktyka wskazuje bowiem, że osoby dotknięte przemocą są zdemotywowane, wycofane, i niejednokrotnie trudno im wyjść ze spirali przemocy. Praca z tymi osobami (ofiarami) polega głównie na interwencjach i wsparciu psychologiczno-pedagogicznym, które to działania powodują najpierw zmianę postrzegania problemu przemocy i zmianę samooceny tych osób, czy zmotywowanie ich do działań. Członkowie Grupy, podejmując inne mierzalne działania pomocowe (np. pomoc udzielana przez specjalistę) nie mogli jednoznacznie określić terminu ich wykonania ze skutkiem pozytywnym dla osób pokrzywdzonych. Ponadto obowiązujące przepisy dotyczące przemocy w rodzinie nie nakładały takiego obowiązku.

IPP nie określały także szczegółowych wskaźników realizacji zadań, albowiem każdorazowo podstawowym wyznacznikiem było zaprzestanie przemocy w rodzinie poprzez realizację zaplanowanych działań. Przewodnicząca ZI wskazała, że w praktyce na każdym posiedzeniu członkowie Grupy dokonywali bieżącej oceny realizacji podjętych działań, co znajdowało odzwierciedlenie w zapisach protokołów z tych posiedzeń.

(dowód: akta kontroli str. 737-826, 934)

Zadania i działania wskazane w IPP nie podlegały modyfikacjom. Dokumentacja badanych spraw wykazała, że na dzień zamknięcia procedury NK, zadania i działania przyjęte w planach dla ofiar przemocy zostały wykonane i w konsekwencji doprowadzono do ustania przemocy. W badanej próbie nie zidentyfikowano przypadków utrudnień w dotarciu z pomocą osobom będącym ofiarami przemocy. W żadnym z badanych przypadków procedura NK nie została ponownie wszczęta, co świadczyć może o skuteczności udzielonej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 737-826)

Zespół (oraz GR) nie prowadził monitorowania środowisk, gdzie zakończono procedurę NK. Jak wskazała Przewodnicząca ZI, w sytuacji kiedy jest spełniona przesłanka określona § 18 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia NK, tj. ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania

¹⁶¹ W 15 przypadkach. We wszystkich przypadkach osoby podjęły leczenie, w tym jedna osoba dopiero na podstawie wyroku sądu.

¹⁶² W dwóch przypadkach.

¹⁶³ W dwóch przypadkach. W obu przypadkach, podjęto takie działanie. Jednakże jedna osoba zgłosiła się jedynie na jednorazowe konsultacje, natomiast druga brała czynny udział w oddziaływaniach.

¹⁶⁴ Z punktu widzenia własnych potrzeb.

przemocy, nie ma potrzeby utrzymywać rodziny w systemie pomocowym. Ponadto Przewodnicząca ZI wskazała, że wnioski dotyczące zaprzestania monitorowania środowiska po zakończeniu procedury NK opierają się także na następujących przesłankach: [1] osoby uczestniczące w procedurze podczas jej trwania uzyskują wiedzę o możliwościach korzystania ze wsparcia, możliwościach i sposobach ochrony w sytuacji zagrożenia oraz wiedzę na temat swoich praw; [2] ingerencja wielu służb w życie rodziny wywołuje poczucie wstydu i skrępowania i po zakończeniu procedury (która kończy się w momencie zaprzestania przemocy i wprowadzenia zmiany) przestaje mieć uzasadnienie; [3] w sytuacji obawy przed powrotem członków rodziny do poprzednich zachowań przemocowych rodziny korzystają z pomocy w formie pracy socjalnej. Dodatkowo, Przewodnicząca ZI wskazała, że przepisy dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie nakładają obowiązku monitoringu po zakończeniu procedury NK.

(dowód: akta kontroli str. 932)

ZI nie posiadał wiedzy na temat liczby i rodzajów środków zapobiegawczych, karnych i probacyjnych zastosowanych wobec sprawców przemocy, wywiązywania się sprawców z nałożonych na nich obowiązków i zakazów. Informacje takie nie były oficjalnie przekazywane do Zespołu przez sądy, Policję czy też prokuraturę. Pośrednio informacje w ww. zakresie ZI zdobywał w ramach kontaktów z kuratorami sądowymi i policjantami wchodzącymi w skład GR oraz na podstawie oświadczeń i dokumentów przedstawianych przez osoby poszkodowane lub sprawców przemocy w trakcie posiedzeń GR. W ocenie Przewodniczącej ZI, ewentualne informacje na temat ukarania, jako efektu postępowania prawno-karnego wobec sprawcy, umożliwiałyby racjonalne planowanie dalszej pomocy. Pozyskiwanie takich informacji pozwalałoby także na monitorowanie w trakcie procedury NK sprawcy pod kątem przestrzegania np. warunków zawieszenia kary oraz ewentualne wnioskowanie o jej odwieszenie w przypadku złamania tych warunków.

(dowód: akta kontroli str. 932, 933)

W wyniku przeprowadzonych ankiet wśród osób będących ofiarami przemocy w rodzinie, wobec których przeprowadzono procedurę NK, na podstawie ogólnej analizy odpowiedzi udzielonych w siedmiu zwróconych ankietach stwierdzono, że wszyscy ankietowani pozytywnie ocenili działania ZI związane z udzieloną im pomocą, wskazując, iż przebieg i cele procedury NK zostały im przedstawione w sposób jasny i zrozumiały oraz właściwie dokonano analizy sytuacji ich rodzin i poprawnie określono potrzeby w zakresie pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 1003-1030)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W 13 przypadkach spośród 30 zbadanych spraw dotyczących prowadzenia procedury NK pierwsze posiedzenie GR zorganizowano w terminie ponad 14 dni od powołania Grupy przez ZI¹⁶⁵. Wystąpiło to w czasie, w którym ww. kwestia została uregulowana w „Procedurach realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz organizacji pracy grup roboczych powołanych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie we Wrocławiu” wprowadzanych przez Przewodniczącego ZI kolejno w styczniu 2012 r. i styczniu 2013 r. oraz w przyjętych uchwałami Zespołu¹⁶⁶ regulaminach ZI. Zapisy wymienionych dokumentów określały, iż po zaakceptowaniu przez Zespół wniosku

¹⁶⁵ Posiedzenie GR nastąpiło w terminie od 15 do 25 dni od akceptacji przez ZI wniosku o jej powołanie.

¹⁶⁶ Uchwała NR 1/2013 z dnia 22.02.2013 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu Zespołu Interdyscyplinarnego oraz uchwała NR 1/2015 z dnia 1.06.2015 r. w sprawie zmiany regulaminu Zespołu Interdyscyplinarnego.

o powołanie GR w ciągu 14 dni od daty akceptacji należy zwołać posiedzenie Grupy. W ocenie NIK wskazane uchybienie nie miało jednak wpływu na przebieg i zakończenie procedur z uwagi na podejmowanie działań pomocowych przed pierwszym posiedzeniem Grupy. Przewodnicząca ZI wyjaśniła, że organizowanie przez liderów GR posiedzeń Grup w terminie powyżej 14 dni od ich powołania przez Zespół było spowodowane przede wszystkim trudnością w uzgodnieniu terminu posiedzenia dogodnego dla wszystkich przedstawicieli instytucji wchodzących w ich skład (np. z uwagi na okres urlopowy, absencje chorobowe, konieczność wykonywania bieżących obowiązków służbowych). Na przekroczenie ww. terminu wpływały również dni ustawowo wolne od pracy (np. święta państwowe i kościelne). W „Procedurze realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz organizacji pracy grup roboczych powołanych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie we Wrocławiu” wprowadzonej przez Przewodniczącą ZI w czerwcu 2015 r. wskazano, że lider GR powołuje pierwsze posiedzenie Grupy nie później niż w ciągu 14 dni roboczych po powołaniu Grupy przez ZI. NIK wskazuje jednakże, że uregulowanie to pozostawało niespójne z obowiązującym regulaminem, w którym nie dokonano zmiany w tej kwestii.

(dowód: akta kontroli str. 844-855, 856-867, 882-888, 889-900, 901-920, 931)

Ocena częściowa

Ośrodek zapewniał obsługę administracyjno-organizacyjną ZI oraz GR, które skutecznie prowadziły procedury NK. Spośród 30 zbadanych spraw z lat 2012-2015, nie nastąpiło ponowne wszczęcie procedury w wyniku powrotu do zachowań przemocowych. Działania określone w ramach prowadzenia procedury w indywidualnych planach pomocy odpowiadały potrzebom ofiar i były realizowane. W związku z wykonywaniem zadań w ramach prowadzonych procedur NK, w pracy GR wystąpiły uchybienia formalne, dotyczące zwłoki w organizowaniu pierwszych posiedzeń Grupy¹⁶⁷, co jednak nie miało wpływu na przebieg i zakończenie procedury.

IV. Uwagi i wnioski

NIK zwraca uwagę, że w okresie objętym kontrolą plany finansowe MOPS nie zawierały rozdziału 85205 – *Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie* wraz z przypisanymi do niego wydatkami, mimo że faktycznie jednostka realizowała zadania w tym zakresie, tj. zadania, o których mowa w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Były one jednak powiązane ściśle z innymi zadaniami statutowymi Ośrodka, w związku z czym w planach finansowych nie wyodrębniano osobno wydatków na ten cel. Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych¹⁶⁸, w rozdziale 85205 – *Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie* ujmuje się wydatki na realizację zadań, o których mowa w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Uwzględnianie zatem w planach finansowych MOPS tego rozdziału wraz z przypisaniem określonych wydatków, wpłynęłoby pozytywnie na urzeczywistnianie zasady jawności i przejrzystości finansów publicznych w działalności jednostki, gdyż jednym z istotnych przejawów tej zasady jest podawanie do publicznej wiadomości informacji dotyczących zakresu wykonywanych lub świadczonych zadań lub usług oraz wysokości środków publicznych przekazanych na ich realizację¹⁶⁹.

¹⁶⁷ W odniesieniu do terminów ustalonych w przepisach wewnętrznych ZI.

¹⁶⁸ Dz.U.2014.1053 ze zm.

¹⁶⁹ Art. 34 ust. 1 pkt 5) ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.).

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, wobec braku stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości w działalności MOPS, nie sformułowała wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹⁷⁰ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o *NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 30 grudnia 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

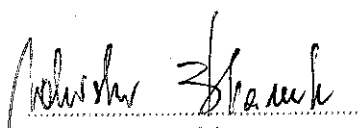
Dyrektor

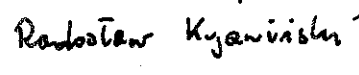
z up.

Radosław Kujawiński
Wicedyrektor

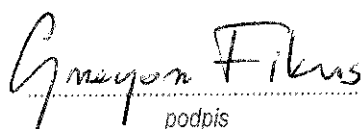
Kontrolerzy

Zdzisław Błauciak
Główny specjalista kontroli państwowej

podpis

podpis

Grzegorz Fikus
Inspektor kontroli państwowej

podpis

¹⁷⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.